

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Åsa Rurling
Analysavdelningen

08-563 088 67
asa.rurling@hsv.se
www.hsv.se

Reg nr. 83-1518-10

2010-04-27

Sammanställning av lärosätenas arbete med ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”

Sammanfattning

Av lärosätenas redovisningar om i vilken utsträckning och hur de använder ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”, framgår att dessa urvalsgrunder används i relativt liten skala. Skäl som framförs är att det finns en osäkerhet kring vad som är tillåtet enligt rådande regelverk och att det är kostnadskrävande. För flera utbildningar är det inte heller nödvändigt att göra ett urval eftersom alla behöriga sökande kan beredas plats.

De utbildningar som använder ”av högskolan beslutade urvalsgrunder” är främst utbildningar med konstnärlig eller hantverksmässig inriktning samt utbildningar inom vård, medicin och odontologi. Två huvudsakliga motiv för att använda urvalsgrunden kan urskiljas:

- Lärosätena vill bredda rekryteringen
- Lärosätena vill hitta personer som har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen genom att de har en viss kompetens som rör området, erfarenhet av eller fallenhet för området.

En rad olika metoder som används i urvalet anges: collegeutbildning, personligt brev, arbetsprov, intervju, annat prov/test, arbetslivs-/yrkeserfarenhet, praktiskt uppspel och avklarade akademiska poäng för fristående kurser.

De uppföljningar av studenternas prestationer, studieavbrott etc. som redovisas har olika ambitionsnivå. En del lärosäten förefaller genomföra återkommande uppföljningar av studieresultat, studieavbrott, studieuppehåll etc., medan andra lärosäten redovisar att de inte har genomfört några sådana uppföljningar. Det många lyfter fram är att det är svårt att dra några långtgående slutsatser utifrån jämförelser mellan de olika urvalsgrupperna.

Uppdrag i regleringsbrevet

Enligt *Regleringsbrev för budgetåret 2009 avseende universitet och högskolor m.m. inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde*, ska lärosätena redovisa följande:

”Från och med antagningen till höstterminen 2008 får lärosätena enligt 7 kap. 13 § högskoleförordningen (1993:100) bestämma vilka urvalsgrunder som ska användas för högst en tredjedel av platserna på en utbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare.

Universitet och högskolor ska i samband med årsredovisningen för 2009 redovisa

- vilka utbildningar och hur stor andel av platserna som har fördelats i enlighet med de av högskolan beslutade urvalsgrunderna. Redovisningen ska avse samtliga antagningstillfällen fr.o.m. höstterminen 2008 t.o.m. höstterminen 2009,
- lärosätets motiv för att använda av högskolan beslutade urvalsgrunder,
- vilka metoder som har använts, och
- en uppföljning av prestationer och studieavbrott bland antagna i respektive urvalsgrupp (dvs. betyg, resultat på högskoleprovet samt av högskolan beslutade urvalsgrunder).”

I regleringsbrevet för budgetåret 2010 avseende Högskoleverket, ges verket i uppdrag att ”senast den 30 april 2010 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) inkomma med en sammanställning av universitets och högskolors arbete med av högskolan beslutade urvalsgrunder.”

I den här sammanställningen används ”alternativt urval”, ”alternativa urvalsgrunder”, ”särskilt urval” etc. synonymt med ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”.

Bakgrund

Bestämmelserna om ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”

I 7 kap. 12 § högskoleförordningen anges att

”vid urval skall hänsyn tas till de sökandes meriter. Urvalsgrunder är

1. betyg,
2. resultat från högskoleprovet som avses i 20 §, och
3. urvalsgrunder som avses i 23 §”.

Enligt 7 kap. 13 § högskoleförordningen som trädde i kraft den 1 januari 2008 får högst en tredjedel av platserna fördelas på grundval av de urvalsgrunder som högskolan själv beslutar om.

Enligt 7 kap. 23 § högskoleförordningen får en högskola till denna andel av platserna

”bestämma urvalsgrunder bestående av

1. andra särskilda prov än högskoleprovet,
2. kunskaper, arbetslivserfarenhet eller annan erfarenhet som är särskilt värdefull för den sökta utbildningen, och
3. andra för utbildningen sakliga omständigheter”.

Vidare får Högskoleverket enligt 7 kap. 15 § högskoleförordningen ”medge att en högskola vid urval till en viss utbildning får göra en annan platsfördelning än den som anges i 13 § och fördela platserna på grundval av någon eller några av de urvalsgrunder som anges i 12 §. Ett medgivande skall avse ett eller flera bestämda antagningstillfällen.”

Vid antagning till en utbildning som leder till en konstnärlig examen beslutar högskolan om den vill använda ett alternativt urval enligt 7 kap. 14 § högskoleförordningen. ”Vid antagning till en utbildning som leder till en konstnärlig examen får högskolan trots vad som anges i 13 § fördela samtliga platser på grundval av sådana andra särskilda prov som avses i 23 § 1, eventuellt i kombination med andra urvalsgrunder enligt 12 §.”

Syftet med det alternativa urvalet

1993 års tillträdesregler innebar att varje lärosäte fick fatta beslut om vilka urvalsgrunder som skulle gälla för de olika utbildningarna. I propositionen *Tillträde till högre utbildning m.m.* (prop. 1995/96:184), som låg till grund för de nya tillträdesregler som infördes 1997, ansåg regeringen att särskilda urvalsprov skulle användas restriktivt och att Högskoleverket skulle besluta för vilka utbildningar särskilda prov fick användas. I propositionen sades att dessa prov kunde användas för sådana utbildningar som leder fram till yrken som ställer särskilda krav på vissa personliga egenskaper, t.ex. vård- eller lärarutbildningarna, eller utbildningar som kräver en särskild kompetens.

I propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15) föreslogs att lärosätena skulle ges möjlighet att använda alternativa urvalsgrunder till högst 10 procent av platserna på utbildningar som vänder sig till nybörjare (s. 60). Motiven till detta var att bredda rekryteringen och att ”öppna upp” högskolan bl.a. för sökande med otraditionell studiebakgrund. Ändringen infördes i högskoleförordningen 2002. Skrivningarna i propositionen *Den öppna högskolan* kan tolkas som att regeringen under vissa förutsättningar kunde tänka sig olika former av kvotering i urvalet till högskolan. Parallellt med detta kunde lärosätena ansöka om tillstånd hos Högskoleverket att få använda andra särskilda prov till en större andel av platserna.

I propositionen *Ny värld – ny högskola* (prop. 2004/05:162) ger regeringen uttryck för en helt annan inställning när det gäller kvotering. Där är budskapet att kvotering inte är tillåten. År 2007 utökades möjligheterna för universitet och högskolor att själva besluta om urvalsgrunder till högst 20 procent av platserna på en viss utbildning och från och med antagningen till höstterminen 2008 kan lärosätena besluta om urvalsgrunder till högst en tredjedel av platserna. Regeringen anger i propositionen *Vägar till högskolan för kunskap och kvalitet* (prop. 2006/07:107) att syftet är att ge lärosätena ökade möjligheter att: ge sina utbildningar lokala profiler; använda sig av de urvalsgrunder som kan attrahera sökande med vissa kunskaper och erfarenheter; samt anpassa urvalsgrunderna till olika utbildningars behov och förutsättningar (s. 20). 2007 slogs de olika urvalsgrunderna (alternativt urval, andra särskilda prov och särskilda skäl) samman till ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”. Lärosätena kan fortsatt ansöka om tillstånd från Högskoleverket att få använda dessa urvalsgrunder till en större andel av platserna.

Om sammanställningen

Redovisningen omfattar de lärosäten som har statlig huvudman och ligger inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde och sålunda har krav på sig att redovisa arbetet med ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”. Alla dessa lärosäten samt Chalmers tekniska högskola har lämnat redovisningar.

Försvarshögskolan, Högskolan Dalarna, Högskolan i Kristianstad, Linköpings universitet och Örebro universitet redovisar att de inte har använt alternativa urvalsgrunder under den aktuella perioden. Dramatiska institutet, Kungl. Konsthögskolan och Teaterhögskolan hänvisar till 7 kap. 14 § högskoleförordningen (se nedan). Övriga lärosäten har redovisat sin användning av urvalsgrunden.

I uppdraget i regleringsbrevet hänvisas till 7 kap. 13 § högskoleförordningen, där det framgår att högskolorna vid sidan av betyg och högskoleprov får bestämma vilka urvalsgrunder som ska användas för högst en tredjedel av platserna på en utbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare. Många konstnärliga utbildningar leder till en konstnärlig examen och högskolorna får då, enligt 7 kap. 14 § högskoleförordningen, fördela alla platser på grundval av särskilda prov. För de utbildningar som har en konstnärlig inriktning men som inte leder till en konstnärlig examen, har många lärosäten ansökt om tillstånd hos Högskoleverket om att få använda alternativa urvalsgrunder till samtliga platser enligt 7 kap. 15 § högskoleförordningen.

Denna sammanställning är uppdelad i tre avsnitt: redovisning, summering och Högskoleverkets reflektioner. I en bilaga finns lärosätenas ursprungliga redovisningar från årsredovisningarna. Texterna i bilagan är i huvudsak desamma som i årsredovisningarna. De tabeller som lärosätena har med i sina redovisningar har anpassats till detta dokumentets format och på några ställen har nya underrubriker lagts in för att underlätta läsningen.

Analys utifrån lärosätenas redovisningar

I detta avsnitt analyseras de redovisningar som lärosätena inkommit med utifrån de frågor som lärosätena har att redovisa, dvs.:

- vilka utbildningar och hur stor andel av platserna som har fördelats i enlighet med de ”av högskolan beslutade urvalsgrunderna” avseende antagningstillfällen fr.o.m. höstterminen 2008 t.o.m. höstterminen 2009,
- lärosätenas motiv för att använda ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”,
- vilka metoder som har använts, och
- en uppföljning av prestationer och studieavbrott bland antagna i respektive urvalsgrupp (dvs. betyg, resultat på högskoleprovet samt ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”).

Motiv och metoder

Nedan redovisas, i tabellform för överskådlighetens skull, de motiv och metoder för olika utbildningar som lärosätena redovisar. Tomma rutor innebär att lärosätena inte redovisat något i sina årsredovisningar.

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Sjuksköterske- programmet, Blekinge tekniska högskola (10 av 65 platser)	Breda urvalet, underlätta för grupper som vanligen inte söker	Collegutbildning eller avslutad och godkänd KY-utbildning inom vård och omsorg eller psykiatri	Användes ej ht 2009. Färre som antagits än den andel som avsatts för detta urval
Digital bildproduktion, Digital ljudproduktion, Digitala spel, Blekinge tekniska högskola (100 %)	Anta studenter som med stor sannolikhet kommer att kunna tillgodogöra sig utbildningen	Personligt brev, arbets- prov, intervju	
Teknisk fysik, Arkitektur och teknik, Teknisk matematik, Chalmers tekniska högskola (1/3)	Breda rekryteringen, förfina urvalsprocessen	Särskilt prov för att testa grundläggande kunskaper inom gymnasiets matematik- och fysikkurser	
Arkitektutbildning, Chalmers tekniska högskola (2/5)	Anta personer med konstnärlig träning och fallenhet	Arbetsprov	Samma prov används för samtliga arkitekt- utbildningar
Civil- och högskole- ingenjörprogram, Chalmers tekniska högskola		Utifrån medelvärde på samtliga tentamens- resultat under basåret	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Samtliga utbildnings- platser, Danshögskolan	Försäkra sig om att de sökande som antas är de som har bästa förkunskaper och förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Urvalsprocessen är också ett viktigt instrument för att kvalitetssäkra utbildningen	Val av urvalsinstrument görs utifrån lärandemålen för respektive program/kurs. Exempel är prov och att den sökande skriftligen eller under intervju berättar om sina motiv till att söka och sin relation till det valda huvudområdet	
Tränarprogrammet, Gymnastik- och idrottshögskolan (1/3)	Möjlighet att fånga upp personer som inte uppfyller betygskraven, men som meriterat sig på annat sätt	Intervju	
Tandteknikerprogrammet, Göteborgs universitet (1/3)	Väsentligt att den sökande har vissa praktiskt relaterade förkunskaper och förmågor som kan mätas med ett visst mått av objektivitet via resultat på ett särskilt prov	Prov	
Bebyggelseantikvariskt program, Göteborgs universitet (1/3)	Väsentligt att den sökande har vissa praktiskt relaterade förkunskaper och förmågor som kan mätas med ett visst mått av objektivitet via resultat på ett särskilt prov	Prov	
Konservatorsprogrammet, Göteborgs universitet (100 %)	Väsentligt att den sökande har vissa praktiskt relaterade förkunskaper och förmågor som kan mätas med ett visst mått av objektivitet via resultat på ett särskilt prov	Prov	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Trädgårdens hantverk och design, Göteborgs universitet (100 %)	Väsentligt att den sökande har vissa praktiskt relaterade förkunskaper och förmågor som kan mätas med ett visst mått av objektivitet via resultat på ett särskilt prov	Prov	
Bygghantverksprogrammet, Göteborgs universitet (100 %)	Väsentligt att den sökande har vissa praktiskt relaterade förkunskaper och förmågor som kan mätas med ett visst mått av objektivitet via resultat på ett särskilt prov	Prov	
Landskapsvårdens hantverk, Göteborgs universitet (100 %)	Väsentligt att den sökande har vissa praktiskt relaterade förkunskaper och förmågor som kan mätas med ett visst mått av objektivitet via resultat på ett särskilt prov	Prov	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Designtekniker- utbildning inom konfektion, Högskolan i Borås (20 % ht-08, 30 % ht-09)	Ge sökande med stora kunskaper/färdigheter, dvs. mer kunskaper i ämnet än vad som krävs för behörighet i mönsterkonstruktion och sömnad, men som samtidigt har ett lägre betyg från gymnasiet och/eller har presterat ett lägre resultat på högskoleprovet, en ökad chans att ta sig in på utbildningen. Det ger också högskolan en ökad möjlighet att få in de sökande som har bäst kunskaper i de för utbildningen relevanta ämnena	Rangordning utifrån poäng för utbildningar de sökande tidigare har läst och som innehåller mönsterkonstruktion och sömnad	
Sjuksköterske- utbildningen, Högskolan i Borås (5 %)	Få in sökande som har en sjuksköterskeutbildning från annat land än Sverige och som behöver komplettera sin utbildning för att kunna erhålla svensk legitimation som sjuksköterska	Yrkeslivserfarenhet	Ingen sökande antogs via alternativt urval eftersom ingen bifogade tjänstgöringsintyg. Högskolan beslutade då att inte använda alternativt urval kommande terminer
Serie- och bildberättar- programmet, Högskolan i Gävle (100 %)		Arbetsprover och intervju	
Creative Computer Graphics, Högskolan i Gävle (40 %)		Arbetsprover och intervju	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Trädgårdsmästar- programmet, Högskolan i Gävle (67 %)		Arbetsprover och intervju	
Olika utbildningspro- gram, Högskolan i Gävle		Sammanlagda studieprestationen under collegeåret för de garantiplatser som erbjuds på program	
Entreprenörskap och förnyelse, Högskolan i Halmstad	Högskolan vill försäkra sig om att en klar andel av studenterna sökt utbildningen för att under studietiden utveckla både sin entreprenöriella förmåga och en affärsidé		Alla behöriga sökande kunde erbjudas plats
Professionellt idrottsut- övande – inriktning golf, Högskolan i Halmstad	Högskolan har velat försäkra sig om att en del av studenterna har de förutsättningar som krävs utöver förkunskapskraven för att uppnå såväl idrottsliga som studiemässiga prestationer	Idrottsligt resultat	Alla behöriga sökande kunde erbjudas plats
Turismprogrammet, Högskolan i Kalmar		Arbetslivserfarenhet	
Musik och Event management, Högskolan i Kalmar		Arbetslivserfarenhet	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Sjuksköterskeprogrammet, Högskolan i Kalmar		Arbetslivserfarenhet	Ej under 2009
Musik- och ljudproduktion, Högskolan i Skövde (100 %)		Praktiskt uppspel, teoriprov, intervju	
Dataspelsutveckling inr. grafik och ljud, Högskolan i Skövde (65 %)		Arbetsprover och test	Ej under 2009
Dataspelsutveckling inr. design, Högskolan i Skövde (50 %)		Arbetsprover och test	Ej under 2009
Design och konstruktion, Högskolan på Gotland (1/3)	Undersöka den sökandes motivation, vilja och ambition samt kunna välja ut studenter som visar prov på god kreativitets- och problemlösningsförmåga och konstnärlig talang	Arbetsprov och personligt brev	Ht-09 utökades urvalsgrunden till 50 % av platserna
Speldesign och grafik, Högskolan på Gotland (1/3)	Undersöka den sökandes motivation, vilja och ambition samt kunna välja ut studenter som visar prov på god kreativitets- och problemlösningsförmåga och konstnärlig talang	Arbetsprov och personligt brev	Ht-09 utökades urvalsgrunden till 100 % av platserna

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Datorgrafik och animation, Högskolan på Gotland (100 %)	Undersöka den sökandes motivation, vilja och ambition samt kunna välja ut studenter som visar prov på god kreativitets- och problemlösningsförmåga och konstnärlig talang	Arbetsprov och personligt brev	Från och med 2009
Filmproduktionsprogrammet. Högskolan Väst (1/3)	Finna för utbildnings-/yrkesområdet relevanta egenskaper och kompetenser som inte kommer till uttryck genom betyg eller högskoleprovsresultat	Intervju	Har tillstånd från HSV att använda urvalet för 50 % av platserna
Socialpedagogiska programmet, Högskolan Väst (1/3)	Finna för utbildnings-/yrkesområdet relevanta egenskaper och kompetenser som inte kommer till uttryck genom betyg eller högskoleprovsresultat	Intervju	Har tillstånd från HSV att använda urvalet för 50 % av platserna
Ett antal olika utbildningar, Karlstads universitet	Breddad rekrytering	Platser avsätts för dem som gått tekniskt eller naturvetenskapligt basår och collegeår. Även kvalificerad bedömning som görs när en sökande har styrkt goda förutsättningar för studier och åberopat reell kompetens	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Läkarprogrammet, Karolinska Institutet (50 %)	Möjlighet att väga in andra egenskaper och förmågor än vad som kan göras via betyg och högskoleprov	Skriftliga prov och intervju	
Logopedprogrammet, Karolinska Institutet (50 %)	Möjlighet att väga in andra egenskaper och förmågor än vad som kan göras via betyg och högskoleprov	Skriftliga prov och intervju	
Tandläkarprogrammet, Karolinska Institutet (50 %)	Möjlighet att väga in andra egenskaper och förmågor än vad som kan göras via betyg och högskoleprov	Skriftliga prov och intervju	
Tandteknikerprogrammet, Karolinska Institutet (50 %)	Möjlighet att väga in andra egenskaper och förmågor än vad som kan göras via betyg och högskoleprov	Skriftliga prov och intervju	
Läraryrket, Konstfack (1/3)	Alternativt urval ger en ökad betydelse åt den konstnärliga kompetens som eftersträvas för lärarstudenter inom det konstnärliga området. Eftersom de antas på liknande grunder som till utbildning som leder till konstnärlig examen ökar också lärarstudenternas möjlighet att delta i annan utbildning vid Konstfack och att vara konstnärligt verksamma	Arbetsprov	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Olika typer av musik- utbildning, Kungl. Musikhög- skolan (100 %)	Testa den sökandes musikaliska skicklighet	Prov	Prov för bedömning av behörighet och urval
Byggteknik och fastighetsförmedling, Kungl. Tekniska högskolan (20%)	Utbildningen lockar sökande med arbets- livserfarenhet	Yrkeseerfarenhet	
Byggproduktion, Kungl. Tekniska högskolan (20%)	Utbildningen lockar sökande med arbets- livserfarenhet	Yrkeseerfarenhet	
Arkitekturprogrammet, Kungl. Tekniska högskolan (40%)		Urvalsprov	Samma prov används för samtliga arkitekt- utbildningar
Journalistik i nya medier, Luleå tekniska universitet (1/3)	Avsikten med alternativt urval är att gynna andra kompetenser än de som kan mätas med betyg och/eller högskoleprov och som samtidigt har hög relevans för framgångsrika studier och efterföljande yrkesverksamhet inom ett kunskapsområde	Personligt brev och en text som helst ska vara en artikel samt röstprov och intervju	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
TV-produktion i nya medier, Luleå tekniska universitet (1/3)	Avsikten med alternativt urval är att gynna andra kompetenser än de som kan mätas med betyg och/eller högskoleprov och som samtidigt har hög relevans för framgångsrika studier och efterföljande yrkesverksamhet inom ett kunskapsområde	Personligt brev samt röstprov och intervju	
Upplevelseproduktion, Luleå tekniska universitet (1/3)	Avsikten med alternativt urval är att gynna andra kompetenser än de som kan mätas med betyg och/eller högskoleprov och som samtidigt har hög relevans för framgångsrika studier och efterföljande yrkesverksamhet inom ett kunskapsområde	Personligt brev samt röstprov och intervju	
Radioproduktion, Luleå tekniska universitet (2/3)	Avsikten med alternativt urval är att gynna andra kompetenser än de som kan mätas med betyg och/eller högskoleprov och som samtidigt har hög relevans för framgångsrika studier och efterföljande yrkesverksamhet inom ett kunskapsområde	Ett inläst personligt brev samt kompletterande intervju, personligen eller via telefon	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Ljudteknik, Luleå tekniska universitet (2/3)	Avsikten med alternativt urval är att gynna andra kompetenser än de som kan mätas med betyg och/eller högskoleprov och som samtidigt har hög relevans för framgångsrika studier och efterföljande yrkesverksamhet inom ett kunskapsområde	Ett prov för grundläggande musikteori och ellära. Provet i ellära är helt skriftligt. Provet i musikteori besvaras skriftligt men innehåller också klingande delar. Provet följs upp av en intervju	
Mediedesign, Luleå tekniska universitet (100 %)	Avsikten med alternativt urval är att gynna andra kompetenser än de som kan mätas med betyg och/eller högskoleprov och som samtidigt har hög relevans för framgångsrika studier och efterföljande yrkesverksamhet inom ett kunskapsområde	Arbetsprov	Prov både för bedömning av behörighet och för urval
Konstnärliga utbildningar, arkitekt- och industridesignutbildningarna, journalistutbildningen, författarskolan och trafikflygarutbildningen, Lunds universitet		Arbetsprov, intervju, kunskapsprov	
Tandläkarutbildningen, Malmö högskola	Rekrytera väl motiverade studenter med fallenhet för yrket	Test och intervju	
Tandhygienistutbildningen, Malmö högskola	Rekrytera väl motiverade studenter med fallenhet för yrket	Test och intervju	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Tandtekniker- utbildningen, Malmö högskola	Rekrytera väl motiverade studenter med fallenhet för yrket	Test och intervju	
Produktdesign, Malmö högskola (20 %)		Arbetsprov med personlig motivering och lösning av en uppgift	
Design och visuell kommunikation, Malmö högskola (1/3)	Rekrytera studenter med praktisk fallenhet för utbildningen. Möjlighet att bredda rekryteringen	Särskilt prov	
Interkulturell och internationell socioonomutbildning, Mittuniversitetet (50 %)	Ge utrymme för en breddad rekrytering när det gäller etnicitet/klass och kön	Intervju	
Industridesign, Mittuniversitetet (100 %)	Pröva konstnärlig förmåga samt förmåga till naturvetenskapligt och analytiskt betraktelsesätt	Samlad bedömning av arbetsprov och betyg. I arbetsprovet kan en personlig intervju ingå	
Bildjournalistik, Mittuniversitetet (100 %)	Bedömning av tekniskt kunnande, motivval, komposition, ljud- och ljussättning samt berättarteknik	Samlad bedömning av arbetsprov och betyg	
Kurspaket Skarp Åre, Mittuniversitetet (100 %)	Bedömning av förut- sättningarna för att framgångsrikt genomföra utbildningen (personlig drivkraft och entrepre- noriellt förhållningssätt)	Personlighetstest och intervju	
Alla nybörjarprogram (utom sjukgymnast- programmet), Mälardalens högskola	Breda rekryteringen genom att stimulera övergången till högre studier från studieovana grupper	Startår för högskole- studier (sökande med denna bakgrund rangordnas utifrån avklarade högskole- poäng inom startåret)	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Kandidatprogram i social omsorg, Mälardalens högskola	Bredda rekryteringen genom att stimulera övergången till högre studier från studieovana grupper	Kunskapsprov för dem som saknar grundläggande eller särskild behörighet. Samlad bedömning av den sökandes meriter i kombination med kunskapsprovet. Både för behörighetsbedömning och urval då urval behöver göras	Ej under 2009
Samtliga utbildningsplatser, Operahögskolan	För att möjliggöra en jämförelse mellan samtliga sökande till Operahögskolans utbildningsprogram krävs en gemensam urvalsgrund som mäter de kunskaper och färdigheter som ligger till grund för urvalet, i förhållande till utbildningarnas innehåll och krav	Prov och intervju	
Fristående kurser, Stockholms universitet (20 %)	Premiering av tidigare studier	Avklarade högskolepoäng	
Grafiskt projektledarprogram, Stockholms universitet		Yrkeserfarenhet	
Språkkonsultprogrammet, Stockholms universitet		Prov	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Fristående kurser som vänder sig till nybörjare, Södertörns högskola (1/3)	Ge dem som redan är inne i högskolestudier en möjlighet att fortsätta inom ett nytt ämne, trots att deras jämförelsetal och/eller resultat från högskoleprov inte är tillräckligt bra för att bli antagna	Avklarade akademiska poäng (1-165)	
Ledarskaps- och coachingprogrammet, Umeå universitet	Möjlighet att göra en riktad rekrytering	En andel av platserna har gått till dem som har erfarenhet som idrottsledare eller aktiv idrottsutövare. Meritvärdering har gjorts utifrån betyg eller högskoleprov	
Juristprogrammet, Sjuksköterskeprogrammet, Psykologprogrammet, Psykologprogrammet m. idrottsinriktning, Civilekonomprogrammet m. inr. mot handel och logistik, Umeå universitet	Rekrytera sökande från studieovana miljöer	En andel av platserna har gått till dem som har genomgått collegeutbildning. Meritvärdering har gjorts utifrån betyg eller högskoleprov	
Läkarprogrammet, Umeå universitet (50%)		Prov och intervju	
Gastronomi-programmet, Umeå universitet		Prov och intervju	
Industridesign-programmet, Umeå universitet		Prov och intervju	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Språkkonsult- programmet, Umeå universitet		Antagningsprov	
Programmet för fri konst, Umeå universitet		Prov och intervju	
Fristående kurser på grundnivå, Umeå universitet (1/3)		Avklarade högskole- poäng	
Ekonomie kandidat- programmet, Uppsala universitet (20 %)	Värdefullt att det finns ett antal studenter med arbetslivserfarenhet av viss omfattning	Arbetslivserfarenhet	Färre studenter än vad det har funnits utrymme för, har antagits via denna urvalsgrund
Programmet för personal- och arbetslivsfrågor, Uppsala universitet (30 %)	Värdefullt att det finns ett antal studenter med arbetslivserfarenhet av viss omfattning	Arbetslivserfarenhet	
Röntgensjuk- sköterskeprogrammet, Uppsala universitet (20 %)	Värdefullt att det finns ett antal studenter med viss bestämd yrkeserfarenhet	Yrkeserfarenhet	Färre studenter än vad det har funnits utrymme för, har antagits via denna urvalsgrund
Designprogrammet, Växjö universitet (100%)	Ta vara på förutsättningar bland de sökande som inte går att erhålla med betyg eller högskoleprov	Arbetsprov	
Programmet för inredning och butiks- kommunikation, Växjö universitet (100%)	Ta vara på förutsättningar bland de sökande som inte går att erhålla med betyg eller högskoleprov	Prov	

Utbildning, andel platser	Motiv	Metod	Kommentar
Musikproduktionsprogrammet, Växjö universitet (100%)	Ta vara på förutsättningar bland de sökande som inte går att erhålla med betyg eller högskoleprov	Prov	
Coaching och Sport Management, Växjö universitet (1/3)	Ta vara på förutsättningar bland de sökande som inte går att erhålla med betyg eller högskoleprov	Prov	
Fristående kurser, Växjö universitet (1/3)		Baseras på akademiska poäng	

Summering av lärosätenas redovisningar

Lärosätenas redovisningar om hur de använder alternativt urval har olika utformning och detaljeringsgrad (lärosätenas redovisningar i sin helhet finns i bilaga). Flera lärosäten har gjort relativt omfattande redovisningar som också innehåller ett resonemang om det alternativa urvalet, medan andra lärosäten har kortfattade beskrivningar av urvalet. En del lärosäten, men långt ifrån alla, redovisar även de tillstånd som man har från Högskoleverket och som innebär att ett lärosäte får använda alternativa urvalsgrunder till mer än en tredjedel av platserna på en utbildning. Även de konstnärliga högskolorna har redovisat på olika sätt: en del har med det urval de gör till utbildningar som leder till konstnärlig examen (7 kap. 14 § högskoleförordningen), medan andra inte har redovisat detta urval. Det är därför svårt att få en heltäckande bild av i vilken utsträckning lärosätena använder ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”, vilka motiv som ligger bakom användandet av urvalsgrunden samt vilka metoder som används.

Av lärosätenas redovisningar framgår att alternativt urval främst används i antagning till utbildningar med konstnärlig eller hantverksmässig inriktning samt utbildningar inom vård, medicin och odontologi. På ett par lärosäten baseras del av urvalet på tidigare studier på collegeutbildning/högskoleintroducerande utbildning till de flesta program på grundnivå. Även för antagning till fristående kurser används urvalsgrunden.

Det antal platser som avsätts i urvalsgruppen varierar från några enstaka platser till samtliga platser på en utbildning. Det förefaller som om det är relativt vanligt att en mindre andel än vad som är avsedd antas i det alternativa urvalet. En anledning som nämns i redovisningarna är att de sökande inte har skickat in efterfrågat underlag för meritvärdering, t.ex. intyg från arbetsgivare. Ett antal utbildningar som beslutat att de ska använda alternativa urvalsgrunder anger att de inte har behövt göra något urval eftersom alla behöriga sökande har kunnat beredas plats. Några lärosäten anger att de

förmodligen inte kommer att använda urvalsgrunden till fler utbildningar eftersom det är kostnadskrävande.

Två huvudsakliga motiv för att använda urvalsgrunden kan urskiljas:

- Lärosätena vill bredda rekryteringen
- Lärosätena vill hitta personer som har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen genom att de har en viss kompetens som rör området, erfarenhet av eller fallenhet för området.

Det är dock inte alla lärosäten som i sin redovisning anger motiv till varför de valt att använda det alternativa urvalet.

En rad olika metoder som används i urvalet anges: collegeutbildning, personligt brev, arbetsprov, intervju, annat prov/test, arbetslivs-/yrkeserfarenhet, praktiskt uppspel och avklarade akademiska poäng för fristående kurser. En del utbildningar använder en kombination av olika urvalsinstrument, ofta prov i kombination med intervju eller en kombination av olika slags prov och test. Avklarade akademiska poäng som grund för urval till kurser på grundnivå görs enligt en nationell överenskommelse.

Uppföljningar av prestationer, studieavbrott etc.

De uppföljningar av studenternas prestationer, studieavbrott etc. som redovisas har olika ambitionsnivå. En del lärosäten förefaller genomföra återkommande uppföljningar av studieresultat, studieavbrott, studieuppehåll etc., medan andra lärosäten redovisar att de inte har genomfört några sådana uppföljningar. Det många lyfter fram är att det är svårt att dra några långtgående slutsatser utifrån jämförelser mellan de olika urvalsgrupperna.

Högskolan Väst redovisar att de som antagits via alternativt urval inte uppvisar sämre resultat än de studenter som antagits via betyg och högskoleprov. Högskolan i Gävle skriver att prestationsgraden är relativt hög, medan bland annat Högskolan i Borås anger att alla antagna, oavsett urvalsgrupp, har presterat ungefär lika. Karolinska Institutet menar att tidigare uppföljningar som de har gjort visar att det är först när de kliniska kurserna startar som det blir tydligare vilka studenter som har förutsättningar att slutföra studierna och detta inom avsedd tid. Tidigare uppföljningar inom KI:s läkarutbildning visar bland annat att det är små skillnader mellan de antagna via det alternativa urvalet och de andra urvalsgrupperna. Antagna via det alternativa urvalet uppvisar dock något bättre resultat och färre studieavbrott. Några lärosäten framför också i sina redovisningar att studenter som har antagits i det alternativa urvalet gör färre studieavbrott än studenter antagna i övriga urvalsgrupper.

Högskoleverkets reflektioner kring ”av högskolan beslutade urvalsgrunder”

Högskoleverket har i olika sammanhang mött reaktionen att det är svårt och kostnadskrävande att genomföra ett alternativt urval. Men vi har också mött företrädare för utbildningar vid till exempel Karolinska Institutet och läkarutbildningen vid Umeå

universitet, som har lyft fram fördelarna med alternativt urval – som till exempel att de studenter som antagits via ett alternativt urval är motiverade och därmed mindre benägna att avbryta sina studier och att det sluts ett slags kontrakt mellan student och lärosäte som båda parter känner ansvar för. Det har även framförts att det är kvalitetsdrivande att inom kollegiet diskutera vad som gör en student lämplig för den aktuella utbildningen och det skapar ett engagemang för urvalsfrågorna, bland annat från företrädare för tandvårdsutbildningarna vid Malmö högskola.

En fråga som ofta kommer upp är vad som är tillåtet när det gäller det alternativa urvalet. En del lärosäten ger också uttryck för det i sina redovisningar och skriver att de använder alternativa urvalsgrunder restriktivt av rädsla att det kan betraktas som diskriminering av sökande. Som framgår av propositioner på området kan man tolka det regelverk som fanns i början av 2000-talet som att kvotering var tillåten. Det tydliggjordes dock några år senare att det inte är tillåtet. I propositionen *Ny värld – ny högskola* (prop. 2004/05:162) skriver regeringen:

”Urvalsgruppen ger inte utrymme för högskolorna att beakta andra meriter än sådana som har direkt betydelse för utbildningen. Bestämmelsen medger inte kvotering av någon sökande dvs. platser på en högskoleutbildning får inte reserveras för sökande från viss grupp eller med viss bakgrund. Att exempelvis använda etnisk tillhörighet eller andra liknande omständigheter som urvalsgrund är alltså inte möjlig.” (s. 183)

Av propositionen framgår tydligt att kvotering genom att platser avsätts för vissa grupper, inte är tillåten utan det är meriter som är av betydelse för utbildningen som ska beaktas.

För Högskoleverket är rättssäkerheten för de sökande av stor vikt. För att urvalet ska vara rättssäkert behövs en tydlighet i vad lärosätena avser att bedöma i urvalet, hur den bedömningen går till, hur rangordningen av de sökande görs etc. Förutom tydlighet i bedömningen är det också viktigt att de sökande på förhand vet på vilka grunder urvalet kommer att göras och att det framgår av informationen om utbildningen. Mot bakgrund av principen om att alla ska behandlas lika anser Högskoleverket att det alternativa urvalet bör vara öppet för alla sökande, dvs. urvalet ska baseras på sådana meriter som sökande har möjlighet att förvärva. För att öka rättssäkerheten för de sökande anser Högskoleverket att det är viktigt att lärosätena prioriterar arbetet med det alternativa urvalet. Högskoleverket har internt diskuterat att ta initiativ till möten mellan företrädare för olika utbildningar för att diskutera detta och för att stimulera till ett utvecklingsarbete kring bedömningsarbetet, dvs. *vad* som bedöms och *hur* det bedöms.

En avslutande reflektion är att urvalsgrunden ”av högskolan beslutade urvalsgrunder” används i relativt liten utsträckning. Skäl som framförs är att det finns en osäkerhet kring vad som är tillåtet enligt rådande regelverk och att det är kostnadskrävande. För flera utbildningar är det inte heller nödvändigt att göra ett urval utan alla behöriga sökande kan beredas plats.

BILAGA

Lärosätenas redovisningar

Blekinge tekniska högskola

BTH har använt av högskolan beslutade urvalsgrunder till fyra av sina utbildningsprogram, nämligen Sjuksköterskeprogrammet, Digital bildproduktion, Digital ljudproduktion och Digitala spel.

Sjuksköterskeprogrammet

Sjuksköterskeprogrammet har använt sig av ett särskilt urval bestående av 10 platser av 65 vid varje antagningstillfälle. Till höstterminen 2008 antogs sju studenter, vårterminen 2009 antogs fyra studenter på av högskolan beslutade urvalsgrunder. Höstterminen 2009 antogs inte några studenter med detta urval, varför detta antagningstillfälle inte redovisas.

Tabell. Uppföljning av antagning till sjuksköterskeprogrammet

Termin	Betyg		
	Antal registrerade	Studieavbrott/uppehåll	Prestationer*
HT08 (T1)	46	10	-
HT09 (T3)	27	-	27
VT09 (T1)	45	3	-
VT10 (T3)	30	-	29

* Antal som efter två terminer klarat minst 75 % av kurserna

Termin	Högskoleprov		
	Antal registrerade	Studieavbrott/uppehåll	Prestationer*
HT08 (T1)	17	3	-
HT09 (T3)	12	-	12
VT09 (T1)	15	1	-
VT10 (T3)	10	-	9

* Antal som efter två terminer klarat minst 75 % av kurserna

Termin	Särskilt urval		
	Antal registrerade	Studieavbrott/uppehåll	Prestationer*
HT08 (T1)	6	2	-
HT09 (T3)	2	-	2
VT09 (T1)	4	1	-
VT10 (T3)	3	-	3

* Antal som efter två terminer klarat minst 75 % av kurserna

Motivet för att använda urvalsgrunden har varit att bredda urvalet och underlätta för sådana grupper som vanligen inte söker sig till högskolan. Behöriga till det särskilda urvalet har de varit som har en avslutad Collegeutbildning vid BTH eller har en avslutad och godkänd KY-utbildning inom Vård och Omsorg eller Psykiatri.

Digital bildproduktion, Digital ljudproduktion och Digitala spel

Från och med höstterminen 2008 har alternativt urval tillämpats för 100 % av platserna på utbildningsprogrammen Digital bildproduktion, Digital ljudproduktion och Digitala spel.

Tabell. Uppföljning av antagning till programmen Digital bildproduktion, Digital ljudproduktion och Digitala spel

	Antal registrerade studenter HT08 (te1)	Antal registrerade studenter HT09 (te 3)	Registrerade studieavbrott mellan te 1 och te 3	Oredovisade avbrott mellan te 1 och te 3	Ant studenter som klarat minst 75% av kurserna vid början av termin 3
Digital bildproduktion	18	10	5	3	10
Digital ljudproduktion	16	15	-	1	14
Digitala spel	36	27	4	5	20

Motivet för det särskilda urvalet har varit att kunna anta sådana studenter som med stor sannolikhet har kunnat komma att tillgodogöra sig utbildningen. Eftersom en sådan förmåga svårigen låter sig bedömas genom gymnasiebetyg och/eller högskoleprov, har personligt brev och arbetsprover använts. Metoden för det alternativa urvalet innebar vid antagningen 2008 att de sökande bedömdes utifrån ett personligt brev och ett arbetsprov. På grundval av dessa kallades ett urval till intervju. Vid antagningen 2009 reviderades processen så att ett första urval gjordes utifrån ett personligt brev. Ett antal valdes ut och blev kallade till intervju och arbetsprov på plats.

Chalmers tekniska högskola

Betyg från gymnasieskolan och motsvarande vuxenutbildning samt högskoleprov utgör de huvudsakliga grunderna för urval till Chalmers nybörjarprogram. Platserna fördelas utifrån principen att två tredjedelar av platserna fördelas utifrån betyg och en tredjedel utifrån högskoleprovsresultat. Alternativa urvalsmetoder i form av prov samt garantiplatser efter tekniskt basår eller bastermin används också. Chalmers har under hösten 2009 fattat beslut om att tre fjärdedelar av platserna från och med antagningen till hösten 2010 kommer att fördelas utifrån betygsmeriter och en fjärdedel utifrån högskoleprovet. Skälet är att studieuppföljning visar att studenter antagna med gym-

nasiebetyg som urvalsgrund når bättre resultat än studenter antagna med högskoleprov som urvalsgrund.

Teknisk fysik, Arkitektur och teknik samt Teknisk matematik

För utbildningsprogrammen Teknisk fysik, Arkitektur och teknik samt Teknisk matematik tillämpar Chalmers sedan 2007 antagning på grundval av ett särskilt prov för upp till en tredjedel av platserna. Provet genomförs på tre orter i Sverige. Genom provet antogs 69 studenter höstterminen 2009 (54 HT2008), varav 45 studenter (36 HT2008) till Teknisk fysik och 12 studenter (9 HT2008) till vardera Arkitektur och teknik samt Teknisk matematik. Provet testar grundläggande kunskaper inom gymnasiets matematik- och fysikkurser. Syftet är både att bredda rekryteringen genom större mångfald i meriteringsmöjligheterna och att förfina urvalsprocessen. Uppföljning av de berörda programmen visar att det finns ett lika starkt samband mellan resultat på antagningsprovet och framgång i studierna som motsvarande för gymnasiebetyget. Däremot hade de som antagits med högskoleprovet som urvalsgrund något sämre studieresultat.

Arkitektutbildningen

Chalmers tillämpar sedan tidigare alternativt urval för högst två femtedelar av platserna till arkitektutbildningen. Dessa tillsätts grundat på meriter från ett urvalsprov, arkitektprovet, som är gemensamt för de tre svenska arkitekturskolorna. Syftet är att kunna anta behöriga personer med konstnärlig träning och fallenhet. En jury gör en helhetsbedömning av alstren, där hänsyn tas till rumslig förståelse och fantasi, idérikedom, konstruktionsförmåga och social inlevelse. Hösten 2009 antogs 33 studenter genom arkitektprovet (31 HT2008).

Platsgaranti efter avslutat basår

Efter avslutat basår erbjuds studerande platsgaranti vid något av Chalmers civil- eller högskoleingenjörsprogram. Urval till fortsatt utbildning på garantiplats görs med medelvärde av samtliga tentamensresultat under basåret. Garantiplatser på de olika utbildningsprogrammen fördelas med samma proportioner som till nybörjarprogram och med beaktande av antal registrerade studenter på basåret.

Höstterminen 2009 fick 125 studenter (87 HT2008) garantiplats på något civilingenjörsprogram och 31 (19 HT2008) på något högskoleingenjörsprogram. Vid antagning till avancerad nivå använder Chalmers urvalsgrunder såsom akademiska poäng, betyg på tidigare akademiska studier och andra relevanta meriter. Masterprogrammen inom arkitektur och design grundar urvalet på projektportföljer och masterprogrammet Business design på personligt brev, redovisning av case samt intervjuer.

Danshögskolan

Urvalsgrunder vid antagning

Danshögskolan använder så kallade alternativa urvalsformer för antagningen till alla utbildningsplatser. Det finns således inga skillnader i form av prestationsnivå eller studieavbrott att redovisa. Danshögskolans utbildningsprogram och kurser på grundnivå riktar sig mot nybörjare ges i huvudsak inom konstnärliga huvudområden. För utbildningar som leder till konstnärlig examen används andra särskilda prov än högskoleprovet för urval till utbildningen (HF 7 kap 14 §).

Även de utbildningsprogram som riktar sig till nybörjare inom högskolan förutsätter att studenterna som antas håller en hög konstnärlig och teknisk nivå innan de påbörjar utbildningen. I urvalsproven prövas de sökande bl.a. avseende dans- alternativt cirkus-teknisk samt konstnärlig förmåga. Danshögskolan erbjuder även utbildningsprogram på grundnivå inriktad mot nybörjare inom huvudområdet Danspedagogik, dessa kurser leder till en generell examina och omfattas därmed inte av ovan nämnda paragraf. Danshögskolan har av Högskoleverket t.o.m. 2010 beviljats ett undantag och får fördela alla utbildningsplatser inom danspedagogutbildningen utifrån alternativt urval i form av urvalsprov. Syftet med urvalsproven är att de sökandes danstekniska och konstnärliga förmåga ska prövas. Danshögskolan har för avsikt att under 2010 inkomma till Högskoleverket med en förnyad ansökan om att få använda urvalsprov i samband med antagningen till högskolans utbildningar inom huvudområdet danspedagogik. Den konstnärliga och tekniska förmågan är helt avgörande för att studenterna ska ha möjlighet att genomföra utbildningen. Danshögskolan erbjuder därtill kurser på grundnivå inriktade på icke-nybörjare, både inom huvudområde som kan ge generell och konstnärlig examen. Dessa kurser är generellt inriktade på att erbjuda yrkesverksamma dansare, danspedagoger, cirkusartister och koreografer fort- och vidareutbildning. I antagningen till dessa kurser sker urvalet i enlighet med Högskoleförordningen 7 kap 23 § utifrån urvalsprov eller andra meriter. Samma urvalsinstrument används för hela studentgruppen i antagningen till respektive kurs.

På avancerad nivå erbjuder Danshögskolan kurser samt ett utbildningsprogram. Urval till dessa utbildningar sker utifrån meriter från tidigare studier och arbetslivserfarenhet/motsvarande vilka vägs samman i en gemensam bedömning. Vid antagningen till utbildningsprogrammet i koreografi bedöms även de sökandes förutsättningar genom urvalsprov.

Motiv till att använda alternativa urvalsformer

Den konstnärliga utbildningen utgår från att studenterna redan under grundutbildning ska kunna bli självständiga konstnärer som har potential för en professionell verksamhet. Detta ställer krav på både studenterna och högskolan. Danshögskolan använder urvalsprov vid antagningen till utbildningsprogram för att försäkra sig om att de sökande antas är de som har bäst förkunskaper och förutsättningar för att tillgodogöra sig utbildningen och klara sig på en arbetsmarknad präglad av hög konkurrens. Urvalsprocessen är ett viktigt instrument för att kvalitetssäkra utbildningen. Om studenter med för låg

konstnärlig eller teknisk nivå antas försämrats alla studenters lärandesituation. Valet av vilket urvalsinstrument som ska användas vid antagningen till respektive kurs och program sker med utgångspunkt för programmets eller kursens lärandemål. Danshögskolans utbildningsprogram är generellt mycket översökta och det är omöjligt att på ett ändamålsenligt sätt genomföra ett urval bland studenterna utifrån gymnasiebetyg eller högskoleprov. Vid antagningen till utbildningsprogram sker urvalet genom en serie prov där studenternas förkunskaper, förmågor och förutsättningar bedöms relativt utbildningens innehåll, krav och mål. Att följa koreografi, visa upp teknisk förmåga och redovisa ett solo är exempel på delprov i urvalsprovet till kandidatprogrammet i cirkus. Det är även brukligt att studenterna skriftligen eller under en intervju ges möjlighet att själv berätta om sina motiv till att läsa utbildningen och sin relation till det valda huvudområdet.

Det är mycket resurskrävande att genomföra urvalsprov och för kortare kurser där målgruppen är personer med tidigare högskole- eller yrkeslivsmeriter är detta inte ändamålsenligt. Vid antagningen till kurser på avancerad nivå och grundnivå inriktat på icke-nybörjare sker därför urvalet utifrån tidigare meriter och erfarenheter som är relevanta för utbildningen. Dessa kurser är sällan lika översökta som programmen men det är ändå relevant att göra urval utifrån studenternas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Gymnastik- och idrottshögskolan

GIH tillämpade alternativt urval på en tredjedel av platserna till Tränarprogrammet, 180 hp. Platserna fördelades genom ett intervjuförfarande där studenter som inte uppfyller de formella kraven kan få ytterligare en möjlighet att antas till programmet. Till intervjuerna inbjuds en representant från aktuellt specialidrottsförbund som tillsammans med två personer från GIH rangordnar de sökande efter lämplighet för studier på Tränarprogrammet. Därmed får GIH en möjlighet att fånga upp personer som inte uppfyller betygskraven men på andra sätt meriterat sig för studier på Tränarprogrammet.

Uppföljning

Höstterminen 2008 antogs åtta sökande i det alternativa urvalet (AU), två av dessa påbörjade aldrig sina studier. Sex antogs i urvalsgruppen högskoleprov (HP), en person påbörjade aldrig studierna, en person avbröt sina studier. Högsta poäng var 1.30 och lägsta poäng 0.10 i HP. I urvalsgruppen betygsurval (BG) antogs sex studenter, två påbörjade aldrig studierna. Högsta poäng var 18.23 och den sist antagna hade 12.0. En person har avbrutit sina studier i betygsurvalet. Ser man på prestationerna ligger grupperna tämligen lika, urvalsgruppen AU har presterat något mer, 44 högskolepoäng (hp), mot 38 hp för BG-gruppen och 40 hp för HP-gruppen.

Höstterminen 2009 antogs 10 sökande i den alternativa antagningen. Samtliga är kvar i studier och efter en termin är det ingen nämnvärd skillnad mellan urvalsgruppernas

resultat. Studenterna som antogs i betygsurvalet presterade 12 hp, antagna i HP-gruppen 13 hp och gruppen i det alternativa urvalet 10 hp.

Göteborgs universitet

Göteborgs universitet har under budgetåret 2009 använt sig av s.k. ”alternativt urval” till följande utbildningar:

- Tandteknikerprogrammet, 180 högskolepoäng 12 platser
- Bebyggelseantikvariskt program, 180 högskolepoäng 6 platser

För ovanstående utbildningar omfattar antalet platser med sk ”alternativt urval” en tredjedel av samtliga tillgängliga utbildningsplatser. Göteborgs universitet har under budgetåret 2009 använt sig av sk ”alternativt urval” till samtliga tillgängliga utbildningsplatser vid följande utbildningar:

- Konservatorsprogrammet, 180 högskolepoäng 14 platser
- Trädgårdens hantverk och design, 180 högskolepoäng 20 platser
- Bygghantverksprogrammet, 180 högskolepoäng 20 platser
- Landskapsvårdens hantverk, 180 högskolepoäng 20 platser

För urval till ovanstående utbildningar har tillåtelse att använda urvalsgrunden inhämtats från Högskoleverket, då urvalsgrundens användning för tillträde till samtliga utbildningsplatser ligger utanför Göteborgs universitets beslutsrätt, som enskilt lärosäte.

Göteborgs universitet har under 2009 tillämpat sk ”alternativt urval” till utbildningsprogram där det för utbildningens genomförande anses som väsentligt att den sökande har vissa praktiskt relaterade förkunskaper och förmågor och där också dessa förkunskaper kan mätas med ett visst mått av objektivitet via resultat på ett särskilt prov och där också resultatet av detta prov kan tillämpas med viss rättssäkerhet. Möjligheten att använda s.k. ”alternativt urval” för tillträde till utbildning på grundnivå som riktar sig till nybörjare har under flera års tid diskuterats på skilda håll inom Göteborgs universitet. Flera försök att utveckla urvalsformer har gjorts, men samtliga har begränsats huvudsakligen med hänvisning till den stora kostnad urvalsformerna inneburit. I andra hand har urvalsformerna också begränsats av att de inte upplevts som tillräckligt rättsäkra. Göteborgs universitet bedömer det i dagsläget som föga troligt att fler utbildningar än de ovan nämnda kommer att tillämpa sk ”alternativt urval” för tillträde till antingen en del av tillgängliga utbildningsplatser eller samtliga tillgängliga utbildningsplatser under 2010.

Högskolan i Borås

2008 infördes i Högskoleförordningen en möjlighet att använda av högskolan beslutade urvalsgrunder. I utbildningskataloger och på webben presenteras det till de sökande som alternativt urval. Högskolan i Borås har tillämpat detta på två utbildningar, nämligen

designteknikerutbildning inom konfektion med inriktning mot internationell tillverkning, 120 hp samt Sjuksköterskeutbildningen, 180 hp.

Designteknikerutbildning inom konfektion med inriktning mot internationell tillverkning, 120 hp

Till höstterminen 2008 genomfördes urvalet enligt följande, 80% av platserna tillsattes genom betyg och högskoleprov och 20% av platserna med alternativt urval genom rangordning av den sökandes kunskaper/färdigheter i mönsterkonstruktion och sömnad. Till höstterminen 2009 genomfördes urvalet på samma sätt som ovan med skillnad av att 70% av platserna tillsattes genom betyg och högskoleprov och 30% av platserna tillsattes med alternativt urval.

Behörighetskravet till denna utbildning är grundläggande behörighet samt minst 3 års studier med mönsterkonstruktion och sömnad på lägst gymnasial nivå eller motsvarande, alternativt minst ett års studier i mönsterkonstruktion och sömnad på lägst eftergymnasial nivå eller motsvarande.

Motivet för att använda alternativt urval är att ge sökande med stora kunskaper/färdigheter, dvs. mer kunskaper i ämnet än vad som krävs för behörighet i mönsterkonstruktion och sömnad, men som samtidigt har ett lägre betyg från gymnasiet och/eller har presterat ett lägre resultat på högskoleprovet, en ökad chans att ta sig in på utbildningen. Det ger också högskolan en ökad möjlighet att få in de sökande som har bäst kunskaper i de för utbildningen relevanta ämnena.

Metoden som använts för att rangordna de sökandes kunskaper/färdigheter inom mönsterkonstruktion och sömnad är att poängsätta de utbildningar de sökande har läst som innehåller mönsterkonstruktion och sömnad. En veckas heltidsstudier ger 1 poäng. Ju fler poäng en sökande har desto större möjlighet att antas i denna urvalsgrupp.

2008 antogs 2 studenter i urvalsgruppen alternativt urval och 2009 antogs 5 st. Alla antagna oavsett urvalsgrupp och oavsett antagningstermin har presterat ungefär lika. Det går inte att urskilja någon tendens att presterande av fler eller färre poäng beror på vilken urvalsgrupp sökande antogs i. Några av de antagna valde att inte påbörja studierna. Av de som har påbörjat studierna har ingen gjort studieavbrott.

Sjuksköterskeutbildningen, 180 hp

Till höstterminen 2008 genomfördes urval enligt följande, 95% av platserna tillsattes genom betyg och högskoleprov och 5% av platserna genom rangordning av den sökandes yrkeslivserfarenhet som sjuksköterska.

Motivet till alternativt urval på sjuksköterskeutbildningen var att få in sökande som har en sjuksköterskeutbildning från annat land än Sverige och som behöver komplettera sin utbildning för att kunna erhålla svensk legitimation som sjuksköterska. Ansträngningar har gjorts av högskolan för att utforma lösningar på alternativt urval utan att diskriminera någon grupp av sökande.

De sökande skulle genom tjänstgöringsintyg från andra länder än Sverige visa att de har arbetat som sjuksköterska och på så sätt rangordnas efter hur många månader

sökande varit yrkesverksam. Ju fler arbetade månader desto större möjlighet att antas i urvalsgruppen.

Ingen sökande bifogade tjänstgöringsintyg varför heller ingen sökande antogs i denna urvalsgrupp. Diskussioner fördes igen mellan berörda parter utan att komma fram till en bättre lösning. Beslut fattades därefter att avstå från alternativt urval till sjuksköterskeutbildningen till kommande terminer. En av svårigheterna var att nå ut med information till de sökande. De sökande som var tänkta att kunna antas till alternativt urval har förmodligen också svårt att styrka att de har arbetat som sjuksköterska genom tjänstgöringsintyg. För de sökande som har sjuksköterskeutbildning från annat land än Sverige och som behöver komplettera för att erhålla svensk legitimation som sjuksköterska finns istället alternativet att anmäla sig till senare del av program. I de flesta fall behöver de inte läsa hela sjuksköterskeutbildningen utan bara delar av utbildningen. Det är då mer lämpligt att anta till utbildningen denna väg än att uppta en nybörjarplats.

Högskolan i Gävle

Inför höstterminen 2009 och vårterminen 2010 har Högskolan använt alternativt urval som urvalsgrund i fyra olika program; Serie- och bildberättarprogrammet, Creative Computer Graphics, Trädgårdsmästarprogrammet samt Collegeutbildningsprogrammet. I ett fall, Trädgårdsmästarprogrammet, har Högskolan, efter Högskoleverkets medgivande (HF 7:15), gjort en platsfördelning, som avviker från de generella bestämmelserna i högskoleförordningen (HF 7:13).

Creative Computer Graphics

Av de 30 antagna till programmet Creative Computer Graphics var det 12 (10 män och 2 kvinnor) som antogs efter bedömning i ett alternativt urval. Av dessa var nio av de antagna 19–24 år, en 25–29 år och två 30–34 år. De som sökte utbildningen erbjöds möjlighet att öka sina chanser att komma in på utbildningen genom att lämna in arbetsprover. Denna möjlighet utnyttjades av 37 sökande. Genom proverna (fotografier, teckningar, digitala konstverk, 3D-modeller, animationer etc) skulle de sökande uttrycka kreativ fallenhet. Arbetsproverna bedömdes sedan av en kommitté (fem personer med specialistkompetens) och kombinerades med intervjuer.

Serie- och bildberättarprogrammet

De 30 platserna på Serie- och bildberättarprogrammet tillsattes genom bedömning av särskilda arbetsprover, som dokumenterade förmågan att uttrycka sig i bild, samt genom intervjuer. 64 personer lämnade in arbetsprover. 18 av de antagna var kvinnor och 12 män. Nästan samtliga var i åldern 19–24 år (28 personer), medan två personer återfanns i åldersgruppen 25–29 år.

Trädgårdsmästarprogrammet

Av de 33 antagna till Trädgårdsmästarprogrammet tillsattes 22 genom bedömning av arbetsprover samt intervjuer. Bedömningen fokuserade på den sökandes potential att utveckla sin kompetens under utbildningen och utöver detta fästes stor vikt vid det kreativa inslaget i arbetsprovet. Övriga 11 antagna inom programmet antogs utifrån sedvanliga urvalsgrunder. En klar majoritet (25) av de (32) som prövades i alternativt urval var kvinnor. De alternativt urvalda fördelas på flera åldersgrupper enligt följande; 19–24 år fem antagna, 25–29 år tre antagna, 30–34 år fem antagna, 35–39 år två antagna, 40–45 år tre antagna, 46–49 år tre antagna och 50 år och äldre en antagen.

Collegutbildning

För studerande på Collegutbildningen gällde den sammanlagda studieprestationen under collegeåret som urvalsgrund för de ”garantiplatser” som erbjöds på olika utbildningsprogram vid Högskolan. Det alternativa urvalet begränsades till 1–2 platser på utbildningar med många förstahandssökande per utbildningsplats.

Uppföljning

Genomförd analys visar att prestationsgraden är relativt hög och att studieavbrotten är förhållandevis få inom de program där alternativt urval använts som urvalsgrund. (Undersökningsperiod ht 07–vt 09. Sista examenstillfället för ht 09 genomförs v 3 2010 och ingår därför inte i undersökningen.) För serie- och bildberättarprogrammet, med enbart urvalsgrunden alternativt urval (AU), var prestationsgraden ca 95 % och tre av studenterna som antogs ht 07 har gjort studieavbrott (ca 11 %). Inga avbrott noteras för ht 08. Inom trädgårdsmästarprogrammet, med vårterminsintag, redovisas ett studieavbrott för antagna vt 08 (inga avbrott vt 09), vilket motsvarar ca 3 % av de totalt antagna och 14 % av aktuell urvalsgrupp (BG). Prestationsgraderna inom detta program var för urvalsgruppen AU ca 80 %, BG ca 81 % och för HP ca 85 %. En student av dem som började på programmet Creative Computer Graphics ht 07 har avbrutit sina studier. Det innebär en avbrottsfrekvens på 3 % av de totalt antagna och 25 % av aktuell urvalsgrupp (HP-gruppen). För ht 08 noteras två avbrott, ett i BG-gruppen (8 % av gruppen och 3 % av samtliga inom programmet) och ett i AU-gruppen (14 % av gruppen och 3 % av samtliga inom programmet). Prestationsgraderna inom detta program var för urvalsgruppen AU ca 88 %, BG ca 85 % och för HP ca 84 %. Av de som erhöll garantiplats utifrån Collegeåret antogs två studenter ht 08 till sjuksköterskeutbildning, en till hälsopedagogiska programmet, en till personal-och arbetslivsprogrammet och en till socionomprogrammet. Den student som påbörjat sina studier på socionomprogrammet avbröt sina studier (20 % av detta alternativa urval). Prestationsgraden för denna grupp uppgick till ca 90 % under aktuell period. Alternativt urval används endast i mindre omfattning. Därför kan inga säkra slutsatser dras om variationen i prestationer mellan antagna på olika urvalsgrunder. Den genomförda analysen tyder inte på sämre prestationer i urvalsgruppen alternativt urval. Snarare finns en tendens till högre prestationsgrad på samtliga

dessa utbildningar jämfört med genomsnittet 78 % prestationsgrad för samtliga utbildningar inom Högskolan.

Högskolan i Halmstad

Högskolan har förberett alternativt urval för två program; Entreprenörskap och förnyelse, 60 högskolepoäng, och Professionellt idrottsutövande – inriktning golf, 120 högskolepoäng. Detta har gällt höstterminen 2008 och höstterminen 2009.

Urvalskriterierna för Entreprenörskap och förnyelse är sedan tidigare fastställda till entreprenöriella egenskaper: drivkraft och engagemang, kreativitet och nyfikenhet, självständighet samt ledarskap och samarbetsegenskaper. Antalet sökande blev under 2009 inte fler än att samtliga antogs, vilket innebar att det inte blev aktuellt att tillämpa själva urvalsförfarandet. Utbildningen har en så specifik inriktning att lärosätet i en urvalssituation velat försäkra sig om att en klar andel av studenterna sökt utbildningen för att under studietiden utveckla både sin entreprenöriella förmåga och en affärsidé.

Urvalskriterierna för Professionellt idrottsutövande – inriktning golf baseras på idrotts-specifika färdigheter genom visst resultat. Inte heller där använde högskolan det alternativa urvalet, då antalet sökande var för få. Professionellt idrottsutövande – inriktning golf är en utbildning som ställer stora krav på förkunskaper och inställning, vilket högskolan avsett att tillgodose genom mycket speciella förkunskapskrav. I en urvalssituation vill högskolan försäkra sig om att en del av studenterna verkligen har de förutsättningar som krävs utöver förkunskapskraven för att uppnå såväl idrottsliga som studiemässiga prestationer.

Högskolan i Kalmar

Under 2009 omfattades två utbildningsprogram av särskilt urval, Turismprogrammet och programmet Musik och Event Management. Under 2008 omfattades tre utbildningsprogram av särskilt urval, Turismprogrammet, programmet Musik och Event Management samt Sjuksköterskeprogrammet. Utbildningsplatser avsattes för sökande med arbetslivserfarenhet som bedömdes värdefull för respektive program. En person 2009 och ingen 2008 omfattades av det alternativa urvalet.

Högskolan i Skövde

Högskolan använder sig av egna urvalsmodeller till utbildningar inom musik- och ljudproduktion samt fram t.o.m. 2008 inom dataspelsutveckling med inriktningar grafik och ljud samt design. Inom musik- och ljudproduktion utgår alla platser till alternativt urval (Högskoleverkets beslut) som består av ett praktiskt uppspel, teoriprov samt intervju (högskolan har hos Högskoleverket ansökt om att få stryka intervjumomentet fr.o.m. antagning hösten 2010). Inom dataspelsutveckling – ljud/grafik utgick hösten 2008 65 % och inom design 50 % av platserna till alternativt urval. Det alternativa urvalet till de sistnämnda programmen bestod av arbetsprover och test. Eftersom intresset för det alternativa urvalet till program inom dataspelsutveckling svalnat bland sökande och de flesta

av dem som kom in via alternativt urval till program tidigare hade ändå kommit in med hjälp av sina slutbetyg från gymnasiet beslutade högskolan att inte använda sig av den här möjligheten.

Däremot har det alternativa urvalet till det 2-åriga programmet musik- och ljudproduktion varit positivt. Studieprestationerna har också ökat och endast ett avbrott har registrerats i denna årskull.

Högskolan på Gotland

Högskolan på Gotland har inför höstterminen 2008 och 2009 beslutat om särskilda urvalsgrunder till tre utbildningsprogram vilka alla är utbildningar på grundnivå och vänder sig till nybörjare.

Utbildningarna och urvalsgrunder

Höstterminen 2008

- Design och konstruktion:
 - betyg (BG) 1/3,
 - högskoleprov (HP) 1/3,
 - alternativt urval (AU) 1/3
- Speldesign och grafik:
 - betyg (BG) 1/3,
 - högskoleprov (HP) 1/3,
 - alternativt urval (AU) 1/3

Höstterminen 2009

- Design och konstruktion:
 - betyg (BG) 25%,
 - högskoleprov (HP) 25 %,
 - alternativt urval (AU) 50 %
- Speldesign och grafik:
 - alternativt urval (AU) 100 %
- Datorgrafik och animation:
 - alternativt urval (AU) 100 %

Motiv för att använda urvalsgrunden

Motivet för att använda arbetsprov som alternativt urval är att undersöka den sökandes motivation, vilja och ambition och att kunna välja ut studenter som visar prov på god kreativitets- och problemlösningsförmåga samt konstnärlig talang. Genom att använda arbetsprov kan Högskolan få mer motiverade och väl förberedda studenter och därigenom bättre genomströmning och färre studieavbrott på grund av att studenterna valt en utbildning som inte passar dem.

Metod

I det alternativa urvalet har antagningen baserats på ett arbetsprov och ett personligt brev. Arbetsprovet är exempel på eget arbete eller lösning på en given uppgift.

Arbetsproven bedöms av en grupp bedömare som rangordnar de sökande.

Uppföljning

Antagning till höstterminen 2008

Tabell. Speldesign och grafik

	Urvalsgrupp AU	Urvalsgrupp BG	Urvalsgrupp HP	Sen anmälan	Efterantag- ning
Antagna urval 2	13	14	6	4	
Registrerade år 1	12	10	6	3	3
Registrerade år 2	11	8	5	3	3

Bortfallet av antagna som inte påbörjade utbildningen var störst i urvalsgrupp BG.

Studenternas resultat var bäst i urvalsgrupp BG, något lägre för AU, medan de antagna i urvalsgrupp HP och sent anmälda hade sämre resultat.

Tabell. Design och konstruktion

	Urvalsgrupp AU	Urvalsgrupp BG	Urvalsgrupp HP	Sen anmälan	Efterantag- ning
Antagna urval 2	7	12	7		
Registrerade år 1	6	8	4		1
Registrerade år 2	6	7	4		1

Bortfallet av antagna som inte påbörjade utbildningen var störst i urvalsgrupperna BG och HP. Studenterna i urvalsgrupp AU hade bäst resultat, något lägre i urvalsgrupp BG och sämst i HP och efterantagna.

Antagning till höstterminen 2009

Speldesign och grafik hade 43 antagna efter urval 2, samtliga med alternativt urval. En påbörjade inte utbildningen. Tre gjorde tidigt avbrott och en student avbröt efter en termin. Dessutom har tre studenter efterantagits. Datorgrafik och animation hade 30 antagna efter urval 2, samtliga med alternativt urval. En student påbörjade inte utbildningen och en har bytt program. Dessutom har fem studenter efterantagits.

Tabell. Design och konstruktion

	Urvalsgrupp AU	Urvalsgrupp BG	Urvalsgrupp HP	Sen anmälan
Antagna urval 2	8	11	11	
Registrerade år 1	8	8	7	4

Av de ursprungligen antagna i urval 2 var det 11 som inte tog sina platser i anspråk, 7 från urvalsgrupp BG och 4 från urvalsgrupp HP.

Högskolan Väst

Högskolan Väst har använt sig av högskolan beslutad urvalsgrund för två program på grundnivå, som vänder sig till nybörjare, vid såväl höstterminen 2008 som höstterminen 2009. De aktuella programmen är Filmproduktionsprogrammet samt Socialpedagogiska programmet. Det sistnämnda är ett av högskolans mest populära program i termer av antalet sökande.

Metoder och motiv

Urvalsgrunden benämns som särskilt urval vid högskolan och är i grunden ett intervju-baserat urval. En uppsättning, för respektive program, fastställda frågor inom olika områden används och deltagarnas svar poängsätts och summeras. Högskolan Väst har för ovanstående program sedan många år tillbaka rätten, given av Högskoleverket, att fördela upp till hälften av platserna genom särskilt urval. För den aktuella perioden har högst en tredjedel av platserna, inom ramen för 7 kap. 13 § högskoleförordningen (1993:100), fördelats genom denna alternativa urvalsgrund. Motivet är att finna, för utbildnings-/yrkesområdet, relevanta egenskaper och kompetenser som inte kommer till uttryck genom betyg eller högskoleprovsresultat.

Uppföljning

Vid en uppföljning av studenternas eventuella studieavbrott på dessa två program och två antagningstillfällen, så är det noterbart att det endast förekommer ett studieavbrott bland de som antagits via särskilt urval. För de två övriga urvalsgrupperna betyg respektive högskoleprov är motsvarande siffror 6 respektive 4. Den sammantaget största gruppen är den som antagits genom betyg och den uppgår till ca 75 av totalt ca 190. De som antagits via särskilt urval uppgår till ca 60 studenter. En låg avbrottsfrekvens för studenter antagna via särskilt urval har också visat sig i tidigare utvärderingar som gjorts vid Högskolan Väst.

När det gäller studenternas prestationer i form av poängproduktion så är det svårt att dra några långtgående slutsatser avseende studenter tillhörande antagningstillfället höstterminen 2009 eftersom så kort tid förflutit fram till redovisningstillfället. Det som kan utläsas är att de som antagits via särskilt urval höstterminen 2009, oavsett program, inte uppvisar sämre resultat än övriga grupper, när jämförelse görs av poängproduktion i form av redovisade poäng inom olika poängintervall i steg om 10 högskolepoäng.

När *Socialpedagogiska programmet* och studenter tillhörande antagningstillfälle höstterminen 2008 studeras så är det förhållandevis stora studentgrupper i respektive urvalsgrupp, ca 20 i varje. Några stora skillnader i studieprestation mellan grupperna kan inte utläsas. Ungefär 77 procent av de antagna genom särskilt urval har producerat högskolepoäng inom intervallet 71-80 hp, vilket får betecknas som riktmärke för idealt utfall vid avläsningsstillfället. Övriga grupper ligger något högre, med motsvarande siffror 91 procent respektive 86 procent. Få studenter kan anses som riktigt ”lågpresterande” i termer av högskolepoäng, för antagna genom särskilt urval finns endast en individ som presterat färre än 51 hp.

När det gäller *Filmproduktion* och studenter tillhörande antagningstillfället höstterminen 2008 så var inte konkurrenssituationen jämförbar med ovanstående Socialpedagogiska program. Här var det generellt ett lägre söktryck och även betydligt färre sökande i gruppen för särskilt urval. Det är också relativt få studenter i respektive grupp, d.v.s. förhållandevis små populationer för att dra långtgående slutsatser. Uppföljningen visar att hälften av de 14 studenterna i betygsgruppen har en poängproduktion om 61-70 hp som kan anses vara riktmärke för vad som idealt borde vara avklarade högskolepoäng. Motsvarande siffra för urvalsgruppen särskilt urval med 9 studenter är ca 22 procent och för urvalsgruppen högskoleprov med 9 studenter är det ca 44 procent. Vid en jämförelse mellan grupperna och de tre högsta poängintervallen om 10 hp, 41-50, 51-60 samt 61-70 avklarade högskolepoäng, så blir siffrorna ca 78 procent för särskilt urval, ca 79 procent för betyg samt ca 89 för högskoleprov.

Karlstads universitet

Vilka utbildningar och hur stor andel av platserna har fördelats i enlighet med de av högskolan beslutade urvalsgrunderna

Karlstads universitet tillämpar alternativt urval till ett antal platser av sina utbildningar. Det handlar inte om den storleksordning som högskoleförordningen ger utrymme för. Bakgrunden är den rädsla som vi känner inför att tillämpa alternativt urval på ett sätt som, tvärtemot andemeningen, skulle kunna betraktas som diskriminerande av sökande som anser att de inte blivit "rättvist" behandlade. När nu till och med positiv särbehandling på lika meriter, för betyg med en noggrannhet på två decimaler, kan ifrågasättas juridiskt, är alternativt urval svårt att hantera.

Karlstads universitet tillämpar alternativt urval för att reservera platser åt de studenter som väljer att komplettera sina behörigheter på *tekniskt eller naturvetenskapligt basår* eller bastermin. Det är oftast ungdomar som upplevt sig ha valt fel inriktning i gymnasiet och nu väljer att komplettera för behörighet till utbildningar som civilingenjör och högskoleingenjör. Intresset för dessa basår och basterminer har ökat starkt under 2009, något som förmodligen kan kopplas till läget på arbetsmarknaden. Hittills har emellertid inte konkurrensen varit högre än att vi kunnat erbjuda samtliga basårs- och basterminsstudenter den ingenjörsutbildning de önskat sig i första hand.

Karlstads universitet driver sedan 2003 i samverkan med Värmlands folkhögskolor och vuxenutbildningar ett så kallat *Collegear*. Studenterna läser på totalt på helfart fördelat med halvfart på universitetet och halvfart på folkhögskola/vuxenutbildning. Ett trettiotal studenter börjar varje hösttermin och två tredjedelar av dem brukar fullfölja sitt Collegear och konkurrerar därefter om reserverade platser på utbildningsprogram och kurser. Platserna har reserverats med stöd av alternativt urval.

Karlstads universitet antar utöver till basår, bastermin och Collegear enstaka studenter med stöd av regelverket för alternativt urval. Det avser sökande som styrkt särskilda förutsättningar för högskolestudier. Oftast har de åberopat reell kompetens för att styrka sin grundläggande och särskilda behörighet och har bedömts besitta sådan men de saknar meritvärde från gymnasieskola eller högskoleprov att konkurrera på vid eventuellt urval.

Redovisa lärosätets motiv för att använda av högskolan beslutade urvalsgrunder

Karlstads universitet arbetar målmedvetet med det som kallas breddad rekrytering, det vill säga med att uppmuntra personer utan tidigare studietraditioner i familj och omgivning att våga pröva högskolestudier. Det är ofta ett långsiktigt arbete som man inte ser resultatet av på direkten. Det handlar om att intressera ungdomar för att våga välja utbildning och yrkesbana som inte många andra gör, till exempel otraditionellt val på grund av kön. Det är främst inom ramen för detta arbete som vi ser alternativt urval som en möjlighet. Därför tillämpar vi det för basår, bastermin och Collegear, dit ungdomar i hög utsträckning från studieovana hem söker sig. Universitetets fakulteter har uppmanats av antagningsnämnden att analysera och föreslå användningsområden där det alternativa urvalet skulle kunna tillämpas. Två kommentarer, som regelbundet figurerar i deras svar är svårigheten att formulera kriterier som dels inte kan uppfattas som diskriminerande av andra sökande, dels kan sägas uppfylla krav på rättssäkerhet. Därutöver återkommer resonemangen om att det endast är ett litet fåtal utbildningar som har konkurrens, där man kan sammanfatta synpunkterna i frågan: Varför lägga ner mycken arbetstid på att formulera rättssäkra kriterier, när ändå alla behöriga sökande kan antas?

Redovisa vilka metoder som har använts

Karlstads universitet tillämpar metoden "kvalificerad bedömning" i de fall där ordinarie urvalsmetoder såsom betyg från gymnasieskola, omdöme från folkhögskola och högskoleprov inte kan skilja sökande åt. Bedömningen görs av en erfaren och kvalificerad handläggare, som följer ärendena från ansökan till eventuell antagning kompletterad med samtal med dels den studievägledare som haft kontakt med den sökande, dels den sökande själv. Dessa kvalificerade bedömningar görs oftast när en sökande har styrkt goda förutsättningar för studier och åberopat reell kompetens.

Karolinska Institutet

De utbildningar vid KI som vänder sig till nybörjare och som använt alternativt urval (av högskolan beslutade urvalsgrunder) är

- Läkarprogrammet,
- Logopedprogrammet,
- Tandläkarprogrammet och
- Tandteknikerprogrammet.

Dessa program har ansökt om och beviljats tillstånd av Högskoleverket (HSV) att under perioden höstterminen 2008–höstterminen 2009 tillsätta 50 procent av platserna genom alternativt urval. Resterande platser har fördelats lika mellan gymnasiebetyg och högskoleprov. Enligt propositionen ”Vägar till högskolan för kunskap och kvalitet” (2006/07:107) är ett syfte med alternativa urval att ”vid sidan om betyg och högskoleprov ge möjlighet att ta till vara meriter och erfarenheter som är särskilt betydelsefulla för utbildningen.” KI anser det meningsfullt att använda alternativt urval som ett komplement till de övriga urvalsgrupperna till vissa utbildningar. Detta beror delvis på att antagning via gymnasiebetyg och högskoleprov inte väger in egenskaper och förmågor som KI anser särskilt värdefulla hos studenter på utbildningar inom det medicinska området. Exempel på sådana egenskaper kan vara kommunikationsförmåga, personlig mognad, stresstolerans, samarbetsförmåga, motivation, och realistiska förväntningar på utbildningen. Därtill kan det finnas många lämpliga sökande bland dem som på grund av att utbildningarna har högt söktryck, inte kan göra sig gällande i konkurrensen i ordinarie urvalsgrupper. Urvalsmodellerna bygger på olika typer av skriftliga prov och intervju. För mer detaljerad information om respektive modell, se bilagorna 1–4: HSVs beslut om tillstånd gällande alternativt urval. (Högskoleverkets anmärkning: dessa bilagor finns inte med i den här redovisningen).

Poängproduktion och studieavbrott – redovisning per program

Den uppföljningsperiod som enligt regleringsbrevet ska redovisas är höstterminen 2008–höstterminen 2009. Uppföljningen visar alltså uppgifter om studenter som läst 1–3 terminer på respektive program. Läkarprogrammet har antagning varje termin och därmed har tre antagningstillfällen inom perioden följts upp. Tandläkar- och tandteknikerprogrammet har antagning varje hösttermin och sålunda har två antagningstillfällen följts upp. Logopedprogrammet har fram till och med detta läsår haft antagning varannan hösttermin och därför har endast ett tillfälle följts. På grund av att uppföljningen omfattar ett begränsat antal studenter är det svårt att dra några direkta slutsatser om genomströmning eller studieavbrott. Mest problematiskt är dock att vid tillfället för utvärdering av resultat ur Ladok (2010-01-11) hade inte alla kurser under höstterminen 2009 ännu examinerats eftersom terminen avslutades den 17 januari 2010.1 Samtliga studenter – oavsett urvalsgrupp, kull och program – har därför med största sannolikhet

färre högskolepoäng (hp) vid tidpunkten för utsökningen än de skulle ha haft när samtliga moment för terminen examinerats och resultaten rapporterats in i Ladok. För att få med alla resultat från höstterminen 2009 och därmed spegla de verkliga förhållandena bättre, skulle utsökningen ha behövt göras tidigast i februari 2010.

Poängproduktion

Uppgifterna om poängproduktionen visar hur många procent av maximalt antal möjliga högskolepoäng som studenten godkänts på och fått registrerade i Ladok under uppföljningsperioden. Om utsökningen gjorts efter höstterminens slut skulle studenter antagna höstterminen 2008 som mest ha kunnat uppnå 90 hp efter tre terminer, antagna vårterminen 2009 som mest 60 hp efter två terminer, och de som antagits höstterminen 2009 som mest 30 hp efter första terminen. Som tidigare konstaterats gjordes dock utsökningen som ligger till grund för uppföljningen redan den 11 januari, vilket innebär att få eller ingen student kan ha uppnått maximalt antal högskolepoäng höstterminen 2009. Uppföljningen omfattar endast de studenter som inte har beslut om tillgodoräknade eller gjort tidigt studieavbrott (se nedan).

I tabellerna nedan visas – per urvalsgrupp, termin och program – lägsta och högsta uppnådda procent av maxpoäng, ett medelvärde för samtliga inom urvalsgruppen antagna studenter samt standardavvikelsen.

Studieavbrott

Definitionen av studieavbrott i denna uppföljning är att en antagen student avbryter sina studier efter att ha antagits, termins- och kursregistrerat sig samt bedrivit aktiva studier i minst tre veckor in på första terminen (minst fram till treveckorskontrollen). De avbrott som sker före treveckorskontrollen redovisas inte som avbrott. Det kan till exempel gälla studenter som efter registrering erbjudits plats på annan utbildning. Det kan tilläggas att tre av fyra utbildningar i denna uppföljning har många fler sökande än det finns platser. Detta innebär hård konkurrens om platserna, vilket leder till att de som blir antagna ofta är mycket måna om att behålla sin plats. Studenterna ansöker därför hellre om anstånd eller studieuppehåll än lämnar återbud eller gör studieavbrott.

Läkarprogrammet

Det alternativa urvalet till läkarprogrammet kallas PIL. Övriga urvalsgrupper är gymnasiebetyg (BG) och högskoleprov (HP). Alternativt urval till läkarprogrammet med forskningsintroducerande kurs (LÄFO) gjordes sista gången till höstterminen 2008.

Tabell. Poängproduktion, % av möjliga maxpoäng, studenter antagna höstterminen 2008

Urvalsgrupp	BG	HP	PIL	LÄFO
Min	13,3	13,3	13,3	52,2
Max	95,0	95,0	95,0	95,0
<i>Medel</i>	<i>81,3</i>	<i>74,6</i>	<i>83,5</i>	<i>86,0</i>
Standardavvikelse	22,7	26,3	21,4	16,0

Tabell. Poängproduktion, % av möjliga maxpoäng, studenter antagna vårterminen 2009

Urvalsgrupp	BG	HP	PIL
Min	20	20	20
Max	88,3	88,3	88,3
<i>Medel</i>	<i>81,8</i>	<i>70,9</i>	<i>78,9</i>
Standardavvikelse	54,4	24,1	17

Tabell. Poängproduktion, % av möjliga maxpoäng, studenter antagna höstterminen 2009

Urvalsgrupp	BG	HP	PIL
Min	0,0	20,0	20,0
Max	40,0	40,0	40,0
<i>Medel</i>	<i>35,7</i>	<i>33,5</i>	<i>33,6</i>
Standardavvikelse	9,6	9,5	9,4

Studieavbrott

Det finns inga registrerade avbrott på studenter antagna till läkarprogrammet i aktuella urvalsgrupper, kullar och terminer, enligt ovan beskrivna definition.

Logopedprogrammet

Det alternativa urvalet till logopedprogrammet kallas PILOG, övriga urvalsgrupper är gymnasiebetyg (BG) och högskoleprov (HP).

Tabell. Poängproduktion, % av möjliga maxpoäng, studenter antagna höstterminen 2009

Urvalsgrupp	BG	HP	PILOG
Min	61,7	45,0	0,0
Max	75,0	86,7	83,3
<i>Medel</i>	<i>72,0</i>	<i>63,8</i>	<i>66,3</i>
Standardavvikelse	4,3	14,4	19,8

Studieavbrott

Det finns inga registrerade studieavbrott på studenter antagna till logopedprogrammet i aktuella urvalsgrupper, kullar och terminer, enligt ovan beskrivna definition.

Tandläkarprogrammet

Det alternativa urvalet till tandläkarprogrammet kallas TAPIL, övriga urvalsgrupper är gymnasiebetyg (BG) och högskoleprov (HP).

Tabell. Poängproduktion, % av möjliga maxpoäng, studenter antagna höstterminen 2008

Urvalsgrupp	BG	HP	TAPIL
Min	25,0	23,3	60,0
Max	82,2	82,2	82,2
<i>Medel</i>	<i>71,9</i>	<i>68,6</i>	<i>79,3</i>
Standardavvikelse	17,5	19,4	5,3

Tabell. Poängproduktion, % av möjliga maxpoäng, studenter antagna höstterminen 2009

Urvalsgrupp	BG	HP	TAPIL
Min	50,0	0,0	50,0
Max	80,0	80,0	80,0
<i>Medel</i>	<i>76,8</i>	<i>61,3</i>	<i>77,8</i>
Standardavvikelse	9,5	30,3	5,0

Studieavbrott

En person antagen till tandläkarprogrammet höstterminen 2008 i urvalsgruppen gymnasiebetyg (BG) gjorde avbrott på termin 1 i samband med att studenten blev antagen till läkarprogrammet vid KI. I övrigt finns inga avbrott registrerade i aktuella urvalsgrupper, kullar och terminer enligt tidigare beskriven definition.

Tandteknikerprogrammet

Det alternativa urvalet till tandteknikerprogrammet kallas TTPIL, övriga urvalsgrupper är gymnasiebetyg (BG) och högskoleprov (HP).

Tabell. Poängproduktion, % av möjliga maxpoäng, studenter antagna höstterminen 2008

Urvalsgrupp	BG	HP	TTPIL
Min	10,6	71,7	0,0
Max	75,0	75,0	75,0
<i>Medel</i>	<i>62,5</i>	<i>74,3</i>	<i>61,3</i>
Standardavvikelse	25,3	1,5	27,6

Tabell. Poängproduktion, % av möjliga maxpoäng, studenter antagna höstterminen 2009

Urvalsgrupp	BG	HP	TTPIL
Min	0	15	0
Max	31,7	31,7	31,7
<i>Medel</i>	<i>18,7</i>	<i>26,4</i>	<i>26,4</i>
Standardavvikelse	13,4	8,2	10,3

Studieavbrott

En person antagen höstterminen 2008 och en person antagen höstterminen 2009, båda genom alternativt urval (TTPIL), avbröt studierna under termin 1. Tandteknikerprogrammet har beslutat att inte använda alternativt urval under läsåret 2010/2011.

Slutsatser

Det material som legat till grund för uppföljningen omfattar endast tre terminer och när det gäller höstterminen 2009 gjordes utsökningen i Ladok innan terminen avslutats. KI anser därför att det inte går att dra några direkta slutsatser av uppföljningen och att resultaten måste tolkas med stor försiktighet. KI vill understryka att resultaten för höstterminen 2009 skulle ha sett annorlunda ut om utsökningen gjorts idag. Ytterligare ett skäl till att tolka resultaten med försiktighet är att de tre första terminerna på programmen innehåller få verksamhetsförlagda delar. Tidigare uppföljningar gjorda vid KI indikerar att det är först efter cirka fyra terminer – när de kliniska kurserna startat – som det blir tydligare vilka studenter som har förutsättningar att slutföra studierna och detta inom avsedd tid.

Konstfack

Urval enligt 7 kap. 13 § högskoleförordningen (1993:100) tillämpas inte vid antagning till utbildning som leder till konstnärlig examen vid Konstfack. Samtliga dessa platser fördelas i enlighet med 7 kap. 14 §, d.v.s. samtliga platser fördelas på grundval av särskilda prov. Detta gäller alla Konstfacks utbildningar utom lärarprogrammet.

Lärarprogrammets andel av Konstfacks totala andel platser utgjorde 17 % (2009) respektive 18 % (2008). Alternativt urval för högst en tredjedel av platserna har dock tillämpats för lärarprogrammet vid Konstfack redan innan bestämmelsen infördes 2008. Konstfack har sedan tidigare beviljats möjlighet av Högskoleverket att fördela platserna bland behöriga sökande till lärarprogrammet med en tredjedel till vardera gruppen betyg, högskoleprov och alternativt urval. Konsekvenser av ändringen av högskoleförordningen kan därmed inte spåras i vår statistik över studenter.

Motiv för alternativt urval

Alternativt urval ger en ökad betydelse åt den konstnärliga kompetens som eftersträvas för lärarstudenter inom det konstnärliga området. Att de antas på en liknande grund som till utbildning som leder till konstnärlig examen ökar även deras möjlighet att delta i annan utbildning vid Konstfack och att vara konstnärligt verksamma. Läraryrket med inriktning mot bild och visuell kultur handlar om att kunna undervisa om och i alla de uttrycksformer och medier som förekommer inom visuell gestaltning samt att kunna förstå och tolka olika bilduttryck. Under utbildningen utvecklar studenterna kunskap genom såväl teoretiska som gestaltande studier.

Vilka metoder som har använts

Arbetsprovet består av två delar: en styrd presentation och en fri presentation. I den styrda presentationen ska den sökande i ord och bild berätta varför han eller hon vill bli lärare. Teknik som används är valfri och olika medier kan kombineras. I den fria presentationen kan den sökande profilera sin gestaltning själv. Arbetsprovet utformas utifrån

olika perspektiv: ett konstnärligt, ett designriktat och ett medieinriktat. Såväl resultat av arbetet som idéskisser, manus etc. visas i den fria presentationen.

De två uppgifterna i arbetsprovet bedöms som en helhet. I bedömargruppen ingår institutionens prefekt och professor, lektorer i gestaltning med inriktningen design, media och konst, lektorer i bildpedagogik, didaktik, pedagogik och bildvetenskap samt studenter. Enskilda bedömningar görs av varje arbetsprov. Därefter förs en gemensam diskussion och en gemensam bedömning görs av varje enskilt prov där följande bedömningsdomäner används: idé/gestaltning samt material/teknik. Detta ligger till grund både för bedömning av särskild behörighet (godkänt arbetsprov) och för det alternativa urvalet.

Idé/gestaltning;

Den sökande presenterar ett visuellt material som synliggör förmågan att formulera och kommunicera idéer och färdigheter inom gestaltungsområdet. Detta visas genom att arbetsproverna uppvisar kunskap om design, konst och medieinriktade metoder samt synliggörs i den redovisade arbetsprocessen och i arbetsprovets slutresultat. Material- och mediemedvetenhet reflekteras i val av idé och material, intertextualitet, förmågan att kombinera och relatera till olika konstnärliga och populärkulturella referenser i gestaltningen.

Material/teknik:

Den sökande visar genom arbetsproverna förmågan att använda material, medier, tekniker och metoder på ett hantverksmässigt omdömesgillt sätt i förhållande till den valda uppgiften. Arbetsprover i följande ska redovisa kunskaper om:

- rörlig bild: redigerings tekniker, användningen av ljud, exponering och narration, rytm samt genremedvetenhet
- måleri/teckning/grafik: komposition, färg, rymd, illusion, genremedvetenhet, material- och verktygs förtrogenhet
- fotografi: komposition, beskärning, exponering, kontrast, färgbalans, genremedvetenhet, mörkrumsteknik och digital bildredigering.
- tredimensionella material: de valda skulpturala materialens form, volym, rymd, rumslighet samt genremedvetenhet
- annan teknik/media/material: motsvarande relevanta kunskaper.

Uppföljning av prestationer och studieavbrott

Konstfack använder fr.o.m. hösten 2009 studiedokumentationssystemet LADOK. Det tidigare, egenutvecklade systemet möjliggör ingen uppföljning av prestationer och studieavbrott fördelad över urvalsgrupp. Prestationsgraden är dock mycket hög, 91 % 2007 respektive 92 % 2008, vilket minskar värdet av en uppföljning inom respektive urvalsgrupp.

Tidigare, i det egenutvecklade studiedokumentationssystemet, har Konstfack avräknat 22 veckor på våren och 18 veckor på hösten, motsvarande budgetårets helårsprestationer.

Vid övergången till LADOK, sker för 2009 en redovisning för helårsprestationer som har betygsdatum till och med 2009-12-31. Detta innebär att Konstfack inte kan avräkna alla kurser för 2009. Ett antal kurser, vissa omfattande 15 högskolepoäng, har endast slutrapportering/betygsdatum per 15 januari. Dessa kurser kan avräknas först för budgetåret 2010 och för 2009 behöver Konstfack därför utnyttja sparade helårsprestationer. Därmed ingår inte alla helårsprestationer i årsredovisningen för 2009 och en korrekt uppgift om prestationsgrad kan därför inte redovisas för 2009.

Kungliga musikhögskolan

Antagningsprov som redskap för prövning av särskild behörighet och grund för urval är en väl fungerande hörnsten i all högre utbildning i musik. För att kunna bedriva Sveriges mest kvalificerade musikutbildning på internationellt god nivå är en grundläggande förutsättning att studenterna har en tillfredsställande musikalisk skicklighet innan studierna börjar. Dessa konstnärliga förkunskaper kan inte styrkas på annat sätt än genom prov. Något sådant prov existerar inte i gymnasieskolan eller på annat sätt. Därför ordnar KMH, liksom övriga musikhögskolor i Sverige och utomlands, antagningsprov i musik. Utförlig beskrivning av metoder och regler för samtliga förekommande antagningsprov i musik vid KMH finns beskrivna i bilaga till KMH:s antagningsordning (dnr 09/123). Antagningsproven planeras, genomförs och kvalitetssäkras årligen, i samverkan med musikhögskolorna i Piteå (LTU), Örebro (ÖrU), Ingesund (KaU), Göteborg (GU) och Malmö (LU). Musikhögskolornas nationella samarbete för kvalitetssäkring av antagningsproven lyftes under 2009 fram av Högskoleverket som ett gott exempel (HSV 2009:21R). För de utbildningsprogram som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare har samtliga sökande tillhört en och samma urvalsgrupp (resultat på antagningsprov i musik). KMH har därmed inte tillämpat bestämmelserna i 7 kap. 13 § högskoleförordningen (1993:100), om fördelning mellan urvalsgrupperna betyg, resultat på högskoleprovet, samt av högskolan beslutade urvalsgrunder.

För de utbildningsprogram som leder till konstnärlig examen har platserna fördelats på grundval av antagningsprov, i enlighet med 7 kap. 14 §. Likaså har platserna på KMH:s utbildningsprogram som leder till lärarexamen med inriktning musik fördelats på grundval av antagningsprov, med stöd av Högskoleverkets medgivande enligt 7 kap. 11 §.

KMH har endast i mindre omfattning ordnat fristående kurser som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare. Vid antagning till sådana kurser kan fördelning av platser ske i de urvalsgrupper som beskrivs i 7 kap. 13 §. Dock har antalet sökande inte överstigit antalet platser i något av dessa fall, varför alla sökande har kunnat antas. KMH saknar därmed underlag för att göra en jämförande uppföljning av prestationer och studieavbrott bland antagna i respektive urvalsgrupp enligt 7 kap. 13 §. För de studenter som antagits till KMH med urvalsgrunden antagningsprov i musik är prestationerna generellt mycket höga och endast enstaka studieavbrott sker varje termin.

Kungliga tekniska högskolan

KTH tillämpade alternativt urval till tre utbildningar 2009. För två av utbildningarna har KTH beslutat om urvalsgrunderna enligt HF 7 kap 13§. För den tredje gäller att HSV givit tillstånd enligt HF 7 kap 15§. Utbildningsprogrammen i byggt teknik och fastighetsförmedling, 120 hp, och byggproduktion, 120 hp, lockar sökande med arbetslivserfarenhet och KTH har beslutat att tillämpa alternativt urval till högst 20 procent av platserna. För att bli antagen i det alternativa urvalet krävs minst två års yrkesverksamhet på heltid. Högst tre års yrkesverksamhet på heltid får tillgodoräknas.

I redovisningen av studieresultat utgår KTH från nybörjare på respektive program, det vill säga de studenter som påbörjade utbildningen.

På den tvååriga utbildningen i byggt teknik och fastighetsförmedling kan 20 procent av platserna tillsättas med sökande med praktisk erfarenhet från bygg- och/eller fastighetsförvaltningsbranscherna. I det alternativa urvalet konkurrerade 7 sökande varav fyra antogs varav en tackade nej till erbjuden plats. Totalt påbörjade 66 studerande utbildningen våren 2009. Studieresultat för de tre som antogs i alternativt urval är 0-2 hp. Av dem som antogs i urvalsgruppen betyg finns ett studieavbrott registrerat. Fem studenter har presterat 0-8 hp, fem studenter har 10-30 hp, fyra studenter har 31-50 hp och 13 studenter har 51-63 hp. I urvalsgruppen med högskoleprovsresultat finns två studieavbrott registrerade. Två studenter har presterat 4-7,5 hp, fyra studenter har 10-30 hp, fyra studenter har 31-50 hp och 22 studenter har 51-63 hp. En student har antagits i urvalsgrupp folkhögskola och har presterat 48 hp.

På den tvååriga utbildningen i byggproduktion kan 20 procent av platserna tillsättas med sökande med praktisk yrkeserfarenhet från bygg- och anläggningsområdet. Till utbildningen antogs de två sökande som fanns i gruppen för alternativt urval. Totalt påbörjade 39 studerande utbildningen hösten 2009. De två som antogs i alternativt urval har efter en termins studier presterat 24 hp. För dem som antogs i urvalsgruppen betyg finns två studieavbrott registrerade. Två studenter har presterat 0-3 hp, tre studenter 10-20 hp och fyra studenter 21-27,5 hp. I urvalsgruppen med högskoleprovsresultat har tre studenter uppnått 0-5,5 hp, fem har uppnått mellan 10-20 hp och nio har presterat 21-31,5 hp. En student har antagits i urvalsgrupp övriga sökande och har uppnått 21 hp. I urvalsgruppen sen anmälan har tre studenter presterat 0-8,5 hp och en student 12 hp. Av de efterantagna har en student uppnått 3 hp, en student 11 hp och två studenter 27,5-30 hp. Höstterminen 2008 antogs ingen i gruppen alternativt urval till byggproduktion. Även arkitekturprogrammet tillämpar alternativt urval, enligt särskilt tillstånd från HSV, och 40 procent av platserna tillsätts på grundval av resultat av arkitektprovet. 436 personer gjorde provet 2009.

Luleå tekniska universitet

Sökande- och rekryteringssituationen hösten 2008 och 2009 resulterade i urval endast för ett fåtal utbildningar vid Luleå tekniska universitet. I stort sett kunde alla behöriga sökande erbjudas plats, även de som gjorde en sen anmälan. Det är därför svårt att dra några

slutsatser av avhopp och prestationer under perioden. Urvalsgruppernas förutbestämda procentuella platsfördelning sätts ur spel när alla behöriga kan antas. Det innebär att jämförelser av prestationer i urvalsgrupperna försvåras då någon urvalsgrupp kan vara extremt liten. Vid vissa utbildningar har dessutom inte ens tillräckligt många anmält sitt intresse för att delta i det alternativa urvalet för att fylla de tilldelade platserna.

Motiv

Några av de utbildningar som tillämpar alternativt urval har vissa kurser med konstnärligt innehåll, andra har ett tydligt produktionsperspektiv. Avsikten med alternativt urval är att gynna andra kompetenser än de som kan mätas med betyg och/eller högskoleprov och som samtidigt har hög relevans för framgångsrika studier och efterföljande yrkesverksamhet inom ett kunskapsområde. Den praktiska handläggningen, när alternativt urval tillämpas, innebär också en personlig kommunikation under anmälningssperioden. I dialog och samtal med den sökande kan innebörden av sökt utbildning relateras till den enskildes drivkraft och det medför att den sökande förhoppningsvis gör en genomtänkt anmälan. Det finns också indikationer på att urvalsgruppen som sådan leder till bättre rekrytering, flera sökande menar att de ser positivt på att andra färdigheter än betyg eller högskoleprovsresultat efterfrågas.

Ett antal utbildningar har tillstånd att använda prov både som behörighets- och urvalsinstrument för alla utbildningsplatser. Det är utbildningarna TV- och scenografi, datorgrafik, lärare inriktning musik samt lärare inriktning dans. Dessa utbildningar är exkluderade i redovisningen.

Metod

Följande utbildningar tillämpar alternativt urval för en tredjedel av platserna:

- Journalistik i nya medier,
- TV-produktion i nya medier
- Upplevelseproduktion

Dessa utbildningar har produktionsperspektiv varvid det alternativa urvalet har utformats med inslag av gestaltande, som röstprov och intervjuer. Upplevelseproduktion söker efter kreativitet och entreprenöriella drivkrafter i det alternativa urvalet.

Det alternativa urvalet för journalistik i nya medier består av ett personligt brev och en text som helst ska vara en artikel. Det alternativa urvalet för TV-produktion består av ett personligt brev. För upplevelseproduktion används personligt brev där man får beskriva sina erfarenheter av upplevelseindustri, beskriva studiemotiv samt varför man är lämplig att antas till utbildningen.

Två utbildningar tillämpar alternativt urval för två tredjedelar av platserna efter särskilt tillstånd från Högskoleverket. Det är utbildningarna:

- Radioproduktion
- Ljudteknik

Radioproduktion har ett gestaltande inslag som urvalsmetod medan ljudteknikutbildningen i det alternativa urvalet söker kompetens för att i en konstnärlig kontext samarbeta med uppdragsgivare och medarbetare. Man ser också en möjlighet till en bättre könsfördelning då utbildningen/branschen är mansdominerad. För radioproduktion sker urvalet genom ett inläst personligt brev samt kompletterande intervju, personligen eller via telefon. För ljudteknik används ett prov för grundläggande musikteori och ellära. Provet i ellära är helt skriftligt. Provet i musikteori besvaras skriftligt men innehåller också klingande delar. Provet följs upp av en intervju som fokuserar på samarbetsförmåga, personlig motivation och konstnärlig bakgrund.

En utbildning, har tillämpat alternativt urval till alla utbildningsplatser i enlighet med tillstånd från Högskoleverket:

- Mediedesign

Från och med hösten 2009 leder utbildningen till en konstnärlig examen och därmed gäller antagningsprovet både behörighet och urval. Utbildningen i mediedesign använder ett tvådelat arbetsprov. Designprovet ska visa förmåga till perception samt reflektion kring design.

Prestationer

Förkortningar för urvalsgrupper används enligt följande: AU för alternativt urval, BG för betyg från gymnasiet, BF för omdöme från folkhögskola, HP för högskoleprovsgrupp.

Vid analys av prestationer, avklarade högskolepoäng under redovisningsperioden, finns inga påvisbara skillnader mellan urvalsgrupperna inom en utbildning.

Redovisningsperioden omfattar tre terminer, 1/7 2008-31/12 2009. Poängproduktionen för antagna 2008 räknas på studenter som är aktiva hela perioden, vilket innebär att studenter som gjort studieavbrott under perioden inte har räknats med.

Den genomsnittliga poängproduktionen per aktiv student varierar avsevärt mellan utbildningarna. För många kurser som startar under hösten sker examinationen kommande vår, vilket är en av förklaringarna till att poängproduktionen ser låg ut. Detta är särskilt markant för studenter som börjat utbildningarna hösten 2009.

	Antal aktiva, antagna resp. år		Genomsnittlig poängproduktion per aktiv student (hp) antagen resp. år	
	2008	2009	2008	2009
Utbildning				
Journalistik i nya medier	20	20	71,6	11,1
TV-produktion i nya medier	16	19	57,9	5,9
Upplevelseproduktion	26	27	66,9	13,0
Radioproduktion	17	21	60,6	8,9
Ljudteknik	14	19	52,5	6,5
Mediedesign	18	16	73,3	15,0
Totalt	111	122		

Journalistik i nya medier med 20 registrerade 2008 har en poängproduktion motsvarande 71,6 hp per aktiv student. Av de som producerat mer än snittet är sex antagna i AU, fyra i BG och två i HP. Antagna i det alternativa urvalet återfinns både bland de som presterar bäst och sämst. För de 20 antagna och registrerade 2009 är medelprestationen 11,1 hp där de tre som antagits i AU har presterat mer än genomsnittet. Enstaka registrerade har nästan inga prestationer och drar ner medeltalet.

TV-produktion i nya medier har 16 aktiva antagna 2008 som i snitt presterat 57,9 hp. Tre av tre aktiva i AU presterar mer, sex av tio i BG presterar mer och av HP är det två av tre som presterar mer än genomsnittet. Antagna 2009 har 19 aktiva men även fyra med nollresultat men utan avbrott. Dessa nitton har presterat 5,9 hp per aktiv. De nollpresterande återfinns i BG, HP, alla övriga har 7,5 hp.

Upplevelseproduktion har 26 aktiva av de antagna 2008. Medelprestationen är 66,9 hp. Av de tio antagna i AU har nio den prestationen eller mer, fyra av sju i BG och tre av sex i HP samt alla sent anmälda, fyra av fyra. Av de antagna 2009 är 27 aktiva och de har en medelprestation på 13 hp. Fem av tio antagna i AU har presterat mer, fyra av åtta i BG, en av sex i HP, två av tre SA.

Radioproduktion har 17 aktiva av de antagna 2008. Medelprestation är 60,6 hp. Fem av sju i AU har presterat mer, två av sex i BG, två av två i HP samt två av två SA. Av de antagna 2009 är 21 registrerade med en medelprestation på 8,9 hp. Nio av 15 AU har presterat mer än genomsnittet, två av fyra BG samt en av två HP.

Ljudteknik har 14 aktiva av de antagna 2008, och en medelprestation på 52,5 hp. Alla finns antagna i AU-gruppen. Av de högst rangordnade har sex av tolv presterat mindre än medelprestationen. Av antagna 2009 är 19 aktiva. Alla är antagna i AU och av dessa har nio av nitton presterat mer än genomsnittet som är 6,5 hp.

Mediedesign har 18 aktiva, antagna 2008. De har i snitt presterat 73,3 hp. Enstaka individer har mindre än genomsnittet. De som rangordnades högst har inte presterat flest poäng. Av antagna 2009 är 16 registrerade och av dessa har 15 presterat 15 hp.

Studieavbrott

För de sex utbildningarna finns tio studieavbrott och ett studieuppehåll registrerade. Avhopp har skett från fyra av utbildningarna. Av nedanstående tabell framgår även från vilken urvalsgrupp som studieavbrotten härstammar.

Utbildning	Antagen i urvalsgrupp				Totalt
	AU	BG	HP	Sen antagen	
TV-produktion i nya medier	1	2	3		6
Mediedesign	1				1
Radioproduktion	1			1	2
Ljudteknik	1				1
Totalt	4	2	3	1	10

Av de drygt 240 antagna under redovisningsperioden har endast tio avbrutit studierna, vilket får betraktas som en låg siffra. Av detta kan man möjligen dra den slutsatsen att de registrerade i hög utsträckning har reflekterat över utbildningen och därmed är trygga i sitt studieval. Den som skickar in arbetsprov/deltar i alternativa urval har ofta dessa som sitt förstahandsalternativ. Utbildningarna som använder alternativt urval har bra och effektiv studieuppföljning då utbildningarna till sin karaktär bygger på samarbete, redovisning i grupp och enskilda publika redovisningar av delvis praktisk karaktär. Grunddimensioneringen är också relativt begränsad och ger personkännedom och enkla kontaktvägar till lärare och utbildningsanordnare.

Lunds universitet

Rekryteringsrådet vid Lunds universitet tillsatte år 2007 en arbetsgrupp med uppgift att ta fram förslag till användningen av alternativa urval främst i syfte att bredda rekryteringen. I gruppens rapport Förslag till alternativt urval vid Lunds universitet (2008) definieras att syftet med att tillämpa alternativt urval är att ge underrepresenterade grupper större möjlighet att antas till utbildning. Alternativt urval får dock endast avsedd effekt när antalet behöriga sökande överstiger antalet befintliga studieplatser. De urvalskriterier som arbetsgruppen förespråkar är områdesprov, generell alternativt relevant arbetslivserfarenhet, akademiska studier, andra kvalificerande meriter såsom utländsk yrkesexamen samt utökad kvotgrupp från folkhögskolor.

Vid Lunds universitet används redan andra urvalsmetoder än de gängse. Metoderna är främst arbetsprov, intervjuer och särskilda kunskapsprov. Sådana urvalsmetoder har använts på de konstnärliga utbildningarna, arkitekt- och industridesignutbildningarna, journalistutbildningen, författarskolan samt trafikflygarutbildningen. Dessa urval har dock inte införts under premisserna alternativa urval. Juridiska institutionen har utvecklat en nätburen introduktionskurs och studenter med goda resultat från denna ska kunna få tillträde till ett definierat antal platser på det översökta juristprogrammet. Inom vissa musikutbildningar har studenter med minoritetsbakgrund och med hög konstnärlig nivå men bristande teoretiska grundkunskaper antagits.

En tredjedel av utbildningsplatserna till arkitektutbildningen tillsätts genom ett särskilt arkitektprov. Arkitektproven är gemensamt för de tre nationella arkitekturskolorna. En tidigare uppföljning visade att studenter som klarar arkitektprovet väl fick en möjlighet att kompensera sina något lägre betyg – en andra chans vid ansökan till arkitektutbildning. De som antagits via arkitektprovet klarade sina kurser i samma utsträckning som övriga studenter. De slutförde inte utbildningen i samma grad som antagna på betyg, men de utgjorde den största gruppen bland dem som blev klara med sin examen inom stipulerad tid.

I universitetets Handlingsplan för breddad studentrekrytering 2009 – 2011 ingår att utveckla valideringsformer för reell kompetens samt att utveckla och införa alternativt urval till översökta utbildningar med syfte att bredda rekryteringen till översökta utbildningar. Arbetet drivs nu vidare av projektet Alternativa urval med syfte att i ett breddat rekryteringsperspektiv på olika sätt inspirera universitetets olika områden till att införa alternativa urval.

Malmö högskola

Följande utbildningar fördelar platser med de av högskolan beslutade urvalsgrunderna:

- Tandläkarutbildningen
- Tandhygienistutbildningen
- Tandteknikerutbildningen
- Produktdesign – PUMah (Produktutveckling Malmö högskola)
- Design och visuell kommunikation

Tabellen nedan visar hur stor andel av platserna som är fördelade med urvalsgrunderna:

Tabell. Antagna totalt och antagna med urvalsgrund, höstterminen 2008–höstterminen 2009

Utbildningar	Antagna totalt	Antagna m urvalsgrund	Andel med urvalsgrund
Tandläkarutbildningen	120	61	51 %
Tandhygienistutbildningen.	36	19	53 %
Tandteknikerutbildningen	48	24	50 %
Produktdesign – PUMah	124	26	21 %
Design och virtuell kommunikation	63	24	38 %

Högskolan ska redovisa motiv för att använda av högskolan beslutade urvalsgrunder.

Syftet med alternativa urval är beskrivet i högskolans antagningsordning, i Bilaga till antagningsordning för Malmö högskola rörande fri kvot.

- Rekrytering av studenter med praktisk fallenhet för utbildning
- Ökad social och kulturell mångfald på Malmö högskola som helhet
- Ökad mångfald i studentgruppens erfarenhetsbakgrund
- Ökad mångfald i studentgruppens yrkeslivserfarenhet
- Rekrytering av studenter med för utbildningen relevanta språkkunskaper

Högskolan ska redovisa vilka metoder som har använts.

Vid Kultur och samhälle används särskilt prov som urval för programmet Design och visuell kommunikation. En tredjedel av platserna tilldelas denna kvot som ingår i högskolans urvalsförfarande med syfte att rekrytera studenter med praktisk fallenhet för utbildningen. Arbetsprovet rangordnas enligt särskilda kriterier. Arbetsprov har också använts som behörighetskrav för påbyggnadsutbildningen i interaktionsdesign, master. Arbetsprovet ger möjlighet att bredda rekryteringen till programmet och för sökande att uppvisa kunskaper erhållna genom tex. Praktiska erfarenhet, som ett komplement till akademiska meriter.

Centrum för teknikstudier tillämpar arbetsprov för sökande till programmet Produkt-design – PUMah. Arbetsprovet består av en personlig motivering samt lösning av en uppgift. Urvalsjuryn tittar på gestaltsförmåga, förmåga att förmedla idéer i text och bild, idériakedom, problemhantering samt motivering.

Inom odontologiska fakulteten används en modell för alternativ antagning sedan 2001 i syfte att rekrytera studerande som är väl motiverade samt med en fallenhet för yrkena tandhygienist, tandläkare eller tandtekniker. Uppföljning visar att urvalsmetoden medför högre genomströmning och likvärdiga studieresultat jämfört med betygsantagning. Urvalsgrunderna vid odontologiska fakulteten vilar på bedömning av problemlösningsförmåga, spatial begåvning, manuell/finmotorisk förmåga, förmåga till empati samt motivation, social- och kommunikativ förmåga samt reflektionsförmåga och ansvarsetik. Resultatutvärdering och rangordning sker i samarbetet med psykologiska institutionen vid Lunds universitet.

Högskolan ska redovisa en uppföljning av prestationer och studieavbrott bland antagna i respektive grupp.

Tabell. Antal avbrott bland antagna i urvalsgrupperna. Alternativt urval, betyg och högskoleprov, höstterminen 2008 – höstterminen 2009

Utbildningar	Antagna totalt	Antal avbrott alt urval	Antal avbrott betyg	Antal avbrott högskoleprov
Tandläkarutbildningen	120	1	5	1
Tandhygienistutbildningen	36	0	0	0
Tandteknikerutbildningen	48	0	2	2
Produktdesign – PUMah	124	1	5	1
Design och virtuell kommunikation	63	0	1	1

Mittuniversitetet

Mittuniversitetet har ett fåtal utbildningar som tillämpar alternativt urval. Tre av dessa är program på grundläggande nivå och en är ett kurspaket. Alternativt urval finns också till ett antal specialistutbildningar inom sjuksköterskeutbildningen.

Tabell. Utbildningar med alternativt urval på grundläggande nivå

Program	Ht-08	Vt-09	Ht-09
Industridesign (samtliga platser)	X	-	X
Bildjournalistik (samtliga platser)	-	-	X
Interkulturell och internationell socionomutbildning (17 av 40 platser)	X	-	X
Kurspaket			
Kvalitetsteknik, Skarp Åres affärs- och produktutvecklare (samtliga platser)	X	-	X
Påbyggnadsutbildningar*			
Specialistutbildning – distriktssjuksköterska	X	-	X
Specialistutbildning – barnsjuksköterska	-	-	X
Specialistutbildning – operationssjuksköterska	X	-	X
Specialistutbildning – intensivvårdssjuksköterska	X	-	X
Specialistutbildning – anestesisjuksköterska	X	-	X

Påbyggnadsutbildningar	Ht-08	Vt-09	Ht-09
Specialistutbildning – ambulanssjuusköterska	X	-	X
Specialistutbildning – vård av äldre	X	-	-
Specialistutbildning – psykiatrisjuusköterska	X	-	-

* Till specialistutbildningarna har det ej krävts tillstånd av HSV för det alternativa urvalet. Inför höstterminen 2008 utgjordes urvalet av högskolepoäng utöver behörighetsgivande utbildning. Inför höstterminen 2009 räknades tjänstgöringstid som sjuusköterska.

Tabell. Metoder och motiv för alternativ urvalsgrund till utbildningar på

Utbildning	Termin	Andel platser	Motiv	Metod	Prestationer och studieavbrott
Interkulturell och internationell socio-nomutbildning	Ht 08	50 % Totalt antal antagna som registrerat sig var 36 personer	Ge utrymme för en breddad rekrytering när det gäller etnicitet/ klass och kön.	Intervjuer	Inga studieavbrott. De studenter som antagits med AU har i genomsnitt 66,7 hp per student under de tre terminerna, att jämföra med övriga urvalsgrupper som har i genomsnitt 58,7 hp per student. Hp inhämtade från fristående kurser (utöver programmet) har inte räknats med.
Interkulturell och internationell socio-nomutbildning	Ht 09	50 % Totalt antal antagna som registrerade sig var 36 personer	Ge utrymme för en breddad rekrytering när det gäller etnicitet/ klass och kön.	Intervjuer	Inga studieavbrott. De studenter som antagits med AU har under terminen i genomsnitt 13,4 hp per student. Övriga urvalsgrupper har i genomsnitt 12,3 hp.
Industri-design	Ht 08	100 % Totalt antal antagna som registrerade sig var 15 personer.	Pröva konstnärlig förmåga samt förmåga till naturvetenskapligt och analytiskt betraktelsesätt	Samlad bedömning av arbetsprov och betyg. I arbetsprovet kan en personlig intervju ingå.	1 studieavbrott. Gruppen har under de tre terminerna i genomsnitt 53 hp per student (studenten med studieavbrott inräknad)

Utbildning	Termin	Andel platser	Motiv	Metod	Prestationer och studieavbrott
Industridesign	Ht 09	100 % Totalt antal antagna och registrerade var 15 personer	Pröva konstnärlig förmåga samt förmåga till naturvetenskapligt och analytiskt betraktelsesätt	Samlad bedömning av arbetsprov och betyg. I arbetsprovet kan en personlig intervju ingå.	Inget studieavbrott. Under terminen har varje student igenomsnitt producerat 17 hp.
Bildjournalistik	Ht 09	100 % Totalt antal antagna och registrerade var 29 personer.	Bedömning av tekniskt kunnande, motivval, komposition, ljud- och ljussättning samt berättarteknik.	Samlad bedömning av arbetsprov och betyg.	Inget studieavbrott. Under terminen har varje student i genomsnitt producerat 7 hp
Kurspaket Skarp Åre	Ht 08	100 % Antal antagna och registrerade var 29 personer	Bedömning av förutsättningarna för att framgångsrikt genomföra utbildningen (personlig drivkraft och entreprenöriellt förhållningssätt)	Personlighetstest och intervju	Inget avbrott. Under de två terminerna som utbildningen avser har studenterna i genomsnitt 58 hp var. Tre studenter har inte tagit några poäng under en särskild delkurs.
Kurspaket Skarp Åre	Ht 09	100 % Antal antagna och registrerade var 29 personer.	Bedömning av förutsättningarna för att framgångsrikt genomföra utbildningen (personlig drivkraft och entreprenöriellt förhållningssätt)	Personlighetstest och intervju	Inget studieavbrott. Under terminen har studenterna tagit i genomsnitt 14 hp var. En delkurs slutar i januari, då fler högskolepoäng väntas.

Antalet högskolepoäng per termin och person kan ibland verka lågt, exempelvis för bildjournalister. Det beror på att terminen slutar först i januari, vilket innebär tentamen och rapportering av högskolepoäng först i januari 2010, vilket gör att dessa poäng räknas till 2010.

Kommentarer och analys

Mittuniversitetet har alltför liten omfattning av utbildningar med alternativt för att kunna dra några slutsatser av underlaget. På den utbildning som använder alternativt urval till 50 procent av platserna tycks de studenter som antagits på detta sätt lyckas

något bättre än övriga. Antalet studenter är dock alltför litet för att kunna göra ett sådant påstående. Alternativt urval används oftast för att bedöma särskilda egenskaper som bedöms vara viktiga hos de studenter som antas.

Mälardalens högskola

Högskolan tillämpar urvalsgrunden för sökande som närmast föregående läsår genomgått Startår för högskolestudier. Startår för högskolestudier är en högskoleintroducerande utbildning enligt förordning 2002:763 om högskoleintroducerande utbildning, som ges i samarbete med den kommunala vuxenskolan i Västerås stad och Eskilstuna kommun. Två till fem platser per nybörjarprogram, med undantag för sjukgymnastprogrammet, reserveras för behöriga sökande från startåret. När studenter från startåret söker vidare till program på grundnivå tillämpas urvalsgrunden på så sätt att dessa sökande rangordnas efter avklarade högskolepoäng inom startåret. Vid lika poängtal används lottning. Andelen studenter från startåret som efterföljande läsår antagits till program på grundnivå genom lokal urvalsgrund 2008 och 2009, varierar från 0,3 till 10,5 procent av de som fanns registrerade på termin 1 på respektive program efter registreringsperiodens slut

Tabell: Andel av platser som har fördelats i enlighet med av högskolan beslutad urvalsgrund för sökande som närmast föregående läsår genomgått Startår för högskolestudier

	Antal registrerade te 1 Ht 08	Andel lokalt urval (%)	Antal registrerade te 1 Ht 09	Andel lokalt urval (%)
Beteendevetenskapliga programmet	85	3,5	116	2,6
Civilingenjör – Samhällsteknik	31	3,2	55	1,8
Ekonomprogrammet	122	0,8	116	0,9
Folkhälsovetenskapliga programmet	19	10,5		
Samhällsvetenskapliga programmet	34	5,9		
Sjuksköterskepro- grammet	175	1,7	186	0,5
Datavetenskapliga programmet			88	1,1
Läraryrket			297	0,3

Källa: Ladok

I tabellen nedan redovisas för respektive program genomsnittliga prestationer för studenter som påbörjat programstudierna 2008, uppdelat på urvalsmetoderna lokal urvalsgrund, gymnasiebetyg, respektive högskoleprov.

Tabell: Genomsnittliga prestationer för studenter som antagits genom olika urvalsmetoder till program med start 2008 respektive 2009

Program	Gymnasiebetyg (ant högskolepoäng)		Högskoleprov (ant högskolepoäng)		Lokal urvalsgrund (ant högskolepoäng)	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Beteendevetenskapliga programmet	21	69	21	64	19	49
Ekonomprogrammet	18	60	21	51	5	28
Folkhälsovetenskapliga programmet		62		60		61
Program	Gymnasiebetyg (ant högskolepoäng)		Högskoleprov (ant högskolepoäng)		Lokal urvalsgrund (ant högskolepoäng)	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Sjuksköterskeprogrammet	20	67	19	64	23	66
Samhällsvetenskapliga programmet		66		65		31
Civilingenjör – Samhällsteknik	12	61	11	73	15	67
Läraryrprogrammet	17		18		3	
Datavetenskapliga programmet	13		12		12	

Källa: Ladok

Antalet individer av dessa som anmält studieavbrott fördelar sig enligt följande:

Program	Gymnasiebetyg (ant högskolepoäng)		Högskoleprov (ant högskolepoäng)		Lokal urvalsgrund (ant högskolepoäng)	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Beteendevetenskapliga programmet	1	2	1	1		
Ekonomprogrammet	4	6		3		
Folkhälsovetenskapliga programmet		1				
Sjuksköterskeprogrammet	1	23	2	10		
Samhällsvetenskapliga programmet		1				
Civilingenjör – Samhällsteknik	1	1				
Läraryrprogrammet	14		1			

Program	Gymnasiebetyg (ant högskolepoäng)		Högskoleprov (ant högskolepoäng)		Lokal urvalsgrund (ant högskolepoäng)	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Datavetenskapliga programmet	1					

Källa: Ladok

Högskolan har tidigare tillämpat urvalsgrunden till Kandidatprogrammet i social omsorg. Senast detta gjordes var 2008. De som saknade grundläggande eller särskild behörighet och som hade relevant arbetslivserfarenhet kunde ansöka om att få göra ett särskilt kunskapsprov. En samlad bedömning av den sökandes meriter i kombination med kunskapsprovet gjordes. Bedömningen avsåg de sökandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och användes inte bara för behörighetsbedömning utan även som urvalsinstrument, i de fall antalet behöriga översteg antalet platser. Högst 10 platser reserverades för urvalsgrunden. Under 2008 gjorde endast tre personer provet. Samtliga bedömdes behöriga och antogs därmed till utbildningen, vilket motsvarar 5,7 procent av de 53 som fanns registrerade på termin 1 efter registreringsperiodens slut.

I tabellen nedan redovisas för Kandidatprogrammet i social omsorg genomsnittliga prestationer för de som 2008 antagits genom lokalt beslutad urvalsgrund jämfört med urvalsgrupperna för gymnasiebetyg respektive högskoleprov. I tabellen redovisas även antalet individer som anmält studieavbrott för respektive urvalsgrupp.

Tabell: Genomsnittliga prestationer samt antal studieavbrott för de som 2008 antagits genom olika urvalsmetoder till Kandidatprogrammet i social omsorg

	Gymnasiebetyg	Högskoleprov	Lokal urvalsgrund
Avklarade antal högskolepoäng (medelvärde)	56	73	84
Antal individer m studieavbrott	4	1	

Källa: Ladok

Motivet för att använda lokalt beslutad urvalsgrund är detsamma för de båda varianterna och syftet är i båda fallen att bredda rekryteringen genom att stimulera övergången till högre studier från studieovana grupper.

Operahögskolan

Operahögskolan tillämpar högskoleförordningen 7 kap 14 § för samtliga utbildningar och utbildningsplatser vid högskolan. Som urvalsgrund tillämpar Operahögskolan enligt högskoleförordningen 7 kap 23 § 1p andra särskilda prov än högskoleprovet. För att möjliggöra en jämförelse mellan samtliga sökande till Operahögskolans utbildningsprogram

krävs en gemensam urvalsgrund som mäter de kunskaper och färdigheter som ligger till grund för urvalet, i förhållande till utbildningarnas innehåll och krav. Betyg från gymnasieutbildning och resultat från högskoleprovet ger inte ett urvalsinstrument som på ett rättssäkert och likvärdigt sätt kan bilda underlag för bedömning av de sökandes.

Operahögskolan genomför andra särskilda prov enligt en modell som finns tillgänglig på lärosätets hemsida. Proven omfattar bedömningar av de sökandes meriter, kunskaper och färdigheter inom sång i tre steg, samt prov i rörelse, musikteori och gehör och en kortare intervju för de sökande som går till den slutliga provomgången. De sökande bedöms av en av rektor utsedd jury, bestående av interna och externa ledamöter med excellens inom ämnesområdet. En representant för studenterna har rätt att närvara med yttranderätt i juryarbetet. Bestämmelser för prövning av behörighet och urval, beslut om antagning samt överklagande redovisas i antagningsordning vid Operahögskolan i Stockholm, fastställd av högskolestyrelsen 2009-06-08.

Studieavbrott förekommer i ytterst liten omfattning. Det förekommer enstaka föräldraledigheter, samt kortare ledigheter som dock inte innebär avbrott i studierna. De studenter som har begärt studieavbrott har i samtliga fall återkommit till Operahögskolan efter ledighet och slutfört sina studier. Prestationsgraden är mycket god, i stort sett samtliga studenter avslutar sina studier vid lärosätet med godkänt resultat inom föreskriven studietid.

Stockholms universitet

I Stockholms universitets Antagningsordning finns fastslaget vilka lokala urvalsgrunder som ska tillämpas vid antagning till utbildningar på grundnivå som vänder sig till nybörjare. Dessa ska bestå av andra särskilda prov än högskoleprovet, kunskaper, arbetslivserfarenhet eller annan erfarenhet som är särskilt värdefull för den sökta utbildningen och andra för utbildningen sakliga omständigheter.

Vid Stockholms universitet är tidigare studier, högskolepoäng, den mest förekommande lokala urvalsgrunden. I tabellen nedan redovisas antalet kurser med olika fördelningar av platser mellan betyg, högskoleprov och högskolepoäng för terminerna HT2008, VT2009 och HT2009. Som det framgår av tabellen så utnyttjas endast en femtedel av platserna till den lokala urvalsgrunden. En anledning till varför universitetet valt att använda sig av högskolepoäng i urvalet är att det finns ett stort kursutbud inom ett brett spektrum där även tidigare studier ska premieras. Av bilaga 1 framgår vilka utbildningar det gäller.

Tabell. Antal kurser med olika fördelning av platser mellan betyg, högskoleprov och högskolepoäng

	HT 2008	VT 2009	HT 2009
Betyg 33 %, högskoleprov 47 %, högskolepoäng 20 %	19	13	21
Betyg 40 %, högskoleprov 40 %, högskolepoäng 20 %	238	203	249
Betyg 47 %, högskoleprov 33 %, högskolepoäng 20 %	112	77	123

Vid Stockholms universitet finns det för närvarande två program som använder sig av lokal urvalsgrund. Det Grafiska projektledarprogrammet använder sig av yrkeserfarenhet vid urvalet och Språkkonsultprogrammet använder sig av resultatet på ett antagningsprov vid urvalet. Uppgifter över prestationer och studieavbrott finns ej för respektive urvalsgrupp utan endast totalt för programmen.

Södertörns högskola

Södertörns högskola har genomfört urval på en tredjedel av platser på kurser som vänder sig till nybörjare i högskolan. Detta har gjorts på grundval av antalet uppnådda akademiska poäng till följande kurser:

- Vårterminen 2009: Att skriva för webben och interaktiva medier, Kreativt skrivande
- Höstterminen 2009: Företagsekonomi A, Handelsrättslig översikt kurs, Digital fotografi och bildbehandling, Att skriva för webben och interaktiva medier, Digital grafik och illustration.

Vid urvalet räknas 1-165 avklarade högskolepoäng för att ge dem som redan är inne i högskolestudier en möjlighet att fortsätta inom ett nytt ämne, trots att deras jämförelsetal och/eller resultat från högskoleprov inte är tillräckligt bra för att bli antagna.

Studieresultatet för de antagna i denna grupp är helt jämförbart med resultatet från de övriga grupperna.

Umeå universitet

Umeå universitet har inte använt sig av alternativt urval i så stor utsträckning då de flesta utbildningsprogram kunnat erbjuda alla behöriga sökande plats.

Lokala urvalsgrunder vid Umeå universitet enligt universitetsstyrelse beslut 2002-06-03 och 2003-04-07:

- Underrepresenterat kön
- Funktionshinder
- Annat modersmål än svenska

- Norrlandskommuner med låg utbildningsnivå
- Vissa program i gymnasieskolan
- Idrottsledare
- Folkhögskoleutbildning
- Collegeutbildning

Inom dessa grupper görs meritvärderingen normalt efter betyg och högskoleprov. Av dessa urvalsgrunder är det dock endast Idrottsledare och Collegeutbildning som tillämpats under 2008 och 2009.

Idrottsledare

Till Ledarskaps- och coachingprogrammet har en andel av platserna gått till sökande som har minst 2 års dokumenterad erfarenhet som idrottsledare eller aktiv idrottsutövare. Motivet att använda sig av denna urvalsgrund var från början att möjliggöra riktad rekrytering till det s.k. "Hockeyuniversitetets" utbildningar. Hösten 2008 tillämpades dock inte detta då samtliga behöriga sökande kunde erbjudas plats. Hösten 2009 antogs 101 sökande till utbildningen varav 18 idrottsledare. Av dessa 18 var det 15 st som påbörjade utbildningen.

Tabell. Uppföljning HT 2009

Ledarskaps- och coaching	Idrottsledare	Gymnasiebetyg	Folkhögskola	Högskoleprov
Antagna	18	62	3	18
Påbörjat	15	29	3	6
Avbrott	1	8	0	0
Klarat 0 hp	4	9	2	2
Klarat 1-10 hp	10	12	1	4

De som antogs med urvalsgrunden idrottsledare har klarat studierna bra i förhållande till övriga grupper.

Collegeförtur

På ett flertal utbildningsprogram har både under vår- och höstterminerna vikts ett antal platser för dem som genomgått högskoleförberedande s.k. Collegeutbildning. Collegeutbildningen startade 1998 som ett samarbetsprojekt mellan Folkuniversitetet, Umeå kommun och Umeå universitet i syfte att rekrytera sökande från studieovana miljöer. Antalet sökande till dessa platser har successivt minskat och det är endast till ett begränsat antal av programmen som det haft praktisk betydelse. Orsaken till minskningen är att färre studenter läste denna collegeutbildning i och med att söktrycket på många av universitetets utbildningar inte varit högre än antalet platser och collegeutbildningen upphörde i och med hösten 2008. De som genomgått den fick platser vikta till och med våren 2009.

Tabell. Uppföljning HT 2008

Juristprogrammet	College	Gymnasiebetyg	Folkhögskola	Högskoleprov
Påbörjat	1	67	4	46
Avbrott	0	5	0	1
Studieuppehåll	0	0	1	0
0 hp	0	1	1	1
30 hp	0	4	0	1
60 hp	1	61	3	42
Över 60 hp	0	1	0	2
Sjuksköterskeprogr.				
Påbörjat	2	47	0	27
Avbrott	0	4	0	3
0 hp	0	1	0	0
10-30 hp	0	4	0	3
31-45 hp	0	3	0	3
46-60 hp	1	6	0	1
61-75 hp	1	3	0	10
76,5 hp	0	0	0	3
82,5	0	29	0	7
90 hp	0	1	0	0
Psykologprogrammet				
Påbörjat	1	18	2	14
Avbrott	1	3	0	2
1-30 hp	1	2	0	2
41-60 hp	0	0	0	3
61-80 hp	0	4	0	1
81-90 hp	0	10	2	8
Psykologprogrammet, Idrottsinriktning				
Påbörjat	1	8	1	6
Avbrott	0	1	0	1
1-10 hp	0	1	0	1
61-70 hp	0	0	2	0
71-80 hp	1	1	0	1
81-90 hp	0	6	1	2
Civilekonomprogram- met, inr. mot handel och logistik				
Påbörjat	1	23	0	16
Avbrott	0	3	0	0
1-10 hp	0	0	0	1
51-60 hp	0	3	0	2
61-70 hp	0	4	0	3
71-80 hp	1	13	0	10

Tabell. Uppföljning VT 2009

Psykologprogrammet	College	Gymnasiebetyg	Folkhögskola	Högskoleprov
Påbörjat	1	19	4	19
Avbrott	0	2	2	2
0-30 hp	0	2	0	3
31-50 hp	1	2	1	5
51-60 hp	0	14	1	9
81-90 hp	0	0	0	2

GMAT (General Management Admission Test)

Besluten om egna urvalsgrunder kompletterades 2004-02-19 med inrättandet av en lokal urvalsgrund till handelshögskolans ettåriga Magisterprogram för utländska sökande. Beslutet har numera fått omfatta även de tvååriga Master programmen vid Handelshögskolan. Andelen sökande som bifogat detta test minskade under 2008 och då samtliga behöriga sökande kunnat beredas plats har det inte tillämpats under 2008, 2009 tillämpades det för Master programmet i Finance som antog 129 sökande varav 5 individer antogs med detta test. Två av dessa påbörjade utbildningen.

Läkarprogrammet

Från och med antagningen till hösten 2006 infördes högskoleprovet som skiljekriterium vid lika gymnasimeritvärde till läkarprogrammet i syfte att komma ett steg bort från lottning bland de sökande med högsta jämförelsetal.

Språkkonsultprogrammet

Fick tillstånd av Högskoleverket 2005-12-15 att göra antagning baserad på ett särskilt antagningsprov som testar förmåga att uttrycka sig i tal och skrift på svenska och engelska. Programmet startar bara vartannat år och ingen antagning skedde under 2007.

Enligt tidigare beslut tillämpas även alternativt urval baserat på intervjuer, arbetsprover, skriftliga prov m.m. till följande utbildningar vid Umeå universitet:

- Gastronomiprogrammet
- Industridesignprogrammet
- Läkarprogrammet
- Programmet för fri konst
- Påbyggnadsprogrammet i kulturjournalistik
- Påbyggnadsprogrammet i vetenskapsjournalistik

Förutom ovanstående som berör tillträde till utbildningsprogram har Umeå Universitet även i enlighet med nationella överenskommelser beslutat att avklarade högskolepoäng per sista anmälningsdag i intervallet 1–165 kan utgöra grund för urval till kurser på

grundnivå (urvalsgrupp HPGR). En tredjedel av platserna på fristående kurser som vänder sig till högskolenybörjare viks för denna urvalsgrupp.

Uppsala universitet

Utbildningar, platsandelar, motiv och metod

Efter beredning med ansvariga för samtliga utbildningsprogram inom universitetet för vilka urval f n är nödvändigt, föreslog i september 2007 samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden att lokal urvalsgrund skulle tillämpas för 20 % av platserna på Ekonomie kandidatprogrammet, 180 hp, och 30 % av platserna på Programmet för personal- och arbetslivsfrågor, 180 hp. Dessutom föreslog medicinska och farmaceutiska fakultetsnämnden att lokal urvalsgrund skulle tillämpas för 20 % av platserna på Röntgensjuksköterskeprogrammet. Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden anförde att det för utbildningen på de bägge programmen är särskilt värdefullt att det finns ett antal studenter med arbetslivserfarenhet av viss omfattning, medan medicinska och farmaceutiska fakultetsnämnden betonade värdet av viss bestämd yrkeserfarenhet.

På förslag av rektor beslöt därefter konsistoriet genom en ändring av antagningsordningen 2007-11-06 att införa lokala urvalsgrunder för de tre nämnda utbildningsprogrammen fr.o.m. höstterminen 2008.

Inför höstterminen 2008 antogs därefter endast 10 sökande till Ekonomie kandidatprogrammet på detta sätt, d.v.s. 5 %, eftersom flera sökande inte styrkt tillräckliga meriter. Till Programmet för personal- och arbetslivsfrågor antogs 14 sökande, d.v.s. 30 %. Slutligen antogs ingen sökande till Röntgensjuksköterskeprogrammet i det lokala urvalet, eftersom ingen sökande styrkt tillräckliga meriter.

Inför vårterminen 2009 antogs endast 8 sökande till Ekonomie kandidatprogrammet på detta sätt, d.v.s. 4 %, eftersom fler sökande inte styrkt tillräckliga meriter. Till Programmet för personal- och arbetslivsfrågor antogs 13 sökande på detta sätt, d.v.s. 30 %. Röntgensjuksköterskeprogrammet hade då ingen nybörjarantagning.

Inför höstterminen 2009 antogs endast 10 sökande till Ekonomie kandidatprogrammet på detta sätt, d.v.s. 14 %, eftersom fler sökande inte styrkt tillräckliga meriter. Till Programmet för personal- och arbetslivsfrågor antogs 16 sökande på detta sätt, d.v.s. 30 %. Slutligen antogs ingen sökande till Röntgensjuksköterskeprogrammet i det lokala urvalet, eftersom ingen sökande styrkt tillräckliga meriter.

Prestationer och studieavbrott

Tabell. Uppföljning Ekonomprogrammet

	BG			HP			AU			DA		
	H08	V09	H09	H08	V09	H09	H08	V09	H09	H08	V09	H09
Studieavbrott	5	4	-	7	3	-	-	2	-	-	-	-
Ant. registrerade	86	90	61	53	64	47	7	6	14	1	4	2
Prestation												
100	58	57	61	34	39	47	2	2	14	1	3	2
75-99	17	4	-	12	3	-	-	-	-	-	-	-
50-74	9	25	-	7	19	-	4	1	-	-	1	-
0-49	2	4	-	-	3	-	1	3	-	-	-	-
Totalt	86	90	61	53	64	47	7	6	17	1	4	2

Prestation = procent av vad de studerande borde vara klara med. Prestationen redovisas i antal individer.

Tabell. Uppföljning Programmet för personal- och arbetslivsfrågor

Termin	Urvalsgrupp											
	BG			HP			AUBG			AUHP		
	H08	V09	H09	H08	V09	H09	H08	V09	H09	H08	V09	H09
Ant. antagna	18	19	23	18	17	22	8	9	10	9	6	8
Ant. registrerade	16	18	19	16	15	20	7	8	8	7	6	7
Ant. avbrott	2	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-
Ant. kvar	14	18	19	15	14	20	6	8	8	6	6	7
Antagningspoäng	18,80	18,23	18,44	1,3	1,2	1,3	16,10	14,43	15,20	1,1	1,0	1,2
Alla kurser* klara, t.o.m. period 2, ht-09	12	14	18	6	6	15	4	7	8	1	6	6
Hälften el. mer av kurserna klara	1	3	1	7	7	1	1			1		
Mindre än hälften av kurserna klara		1						1		2		
Inte klarat någon kurs					1	4						1

	Urvalsgrupp											
	BG			HP			AUBG			AUHP		
Har haft studieuppehåll men i övrigt följt studietakten	1			2			1			2		

* Start Ht-08 -> 75 hp = alla delkurser klara t.o.m. period 2
 Start Vt-09 -> 45 hp = alla delkurserna klara t.o.m. period 2
 Start Ht-09 -> 15 hp = alla delkurserna klara t.o.m. period 2

Växjö universitet

Följande utbildningsprogram har alternativt urval som grund för hela urvalet till utbildningen:

- Designprogrammet
- Programmet för inredning och butikskommunikation
- Musikproduktionsprogrammet

Vid urval till programmet Coaching och Sport Management används alternativt urval för en tredjedel av platserna. För alla dessa utbildningar liksom för vissa fristående kurser i musik och design används spelprov, auditions eller arbetsprov samt i vissa fall intervjuer som urvalsinstrument. Syftet är att ta vara på förutsättningar bland de sökande som inte går att erhålla med hjälp av gymnasiebetyg eller högskoleprov.

Vid antagning till fristående kurser i övrigt avsätts normalt en tredjedel av platserna för en grupp där antagningen baseras på akademiska poäng.

Några särskilda uppföljningar med utgångspunkt i de särskilda urvalskriterier som redovisats ovan har inte genomförts vid Växjö universitet.